

In balans met de toekomst

Project Herijking beroepsprofiel

Toelichting herijking Verordening op de Beroepsprofielen
inclusief consultatievragen

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

The logo for the Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) features a thick orange horizontal bar above the letters 'NBA' in a bold, orange, sans-serif font.

NBA

Januari 2025

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Inleiding	4
1.1 Managementsamenvatting	6
Hoofdstuk 2: Wettelijk en institutioneel kader	8
2.1 Opleiding	8
2.2 Titulatuur.....	9
2.3 CSRD.....	9
2.4 Rol beroepsorganisatie.....	9
2.5 Beroepsprofiel(en)	10
2.6 Beknopte voorgeschiedenis en toelichting.....	11
Hoofdstuk 3: Het DNA van Accountant	12
3.1 Competenties	14
3.1.1 Professionele oordeels- en besluitvorming.....	14
3.1.2 Vaktechnische kennis en kunde.....	14
3.1.3 Ethisch handelen.....	15
3.1.4 Onderzoekende geest	15
3.1.5 Maatschappelijke oriëntatie	16
3.1.6 Lerend en reflectief vermogen.....	16
3.1.7 Leiderschap en verantwoordelijkheid.....	17
3.1.8 Multidisciplinair samenwerken	17
3.1.9 Professioneel communicatief	18
3.2 Werkvelden.....	18
Hoofdstuk 4: Opleiding tot accountant.....	20
4.1 De startbekwame accountant	21
4.2 Gemeenschappelijke basis en oriëntaties.....	21
4.2.1 Common Body of Knowledge and Skills (CBOKS)	21
4.2.2 Oriëntatie Assurance	22
4.2.3 Oriëntatie Accountancy MKB	22
4.3 Inrichting van de opleiding tot startbekwame accountant	24
4.3.1 Oriëntatie Assurance	24
4.3.2 Oriëntatie Accountancy MKB	25
4.4 Positie reeds opgeleide AAs met certificerende bevoegdheid.....	25
Hoofdstuk 5: Herijking Positionering AAs	26
5.1 Ontwikkelingen in de MKB-markt.....	26
5.2 Analyse varianten ter verbetering van de positionering van AAs.....	29
5.3 Voorbehouden handelingen.....	33
5.4 MSc Accounting	34
Hoofdstuk 6: Continue professionele ontwikkeling	36

6.1 Een aantrekkelijk loopbaanperspectief.....	36
6.2 Een lerend beroep.....	36
6.3 Onderhoud van het DNA	37
6.3.1 Terugkeren naar de werkvelden van wettelijke controle of CSRD-assurance	38
6.3.2 Andere werkvelden in de oriëntaties Assurance en Accountancy MKB.....	38
6.3.3 Andere werkvelden.....	38
6.4 Onderhoud van de specialisatie/bevoegdheid.....	39
6.5 Permanente educatie	39
Hoofdstuk 7: Fase 2 - Loopplanken naar een toekomstbestendig accountantsregister	40
7.1 Opleidingstitel en beroepstitel.....	40
7.2 Specialisaties	40
7.2.1 CSRD-specialisatie	41
7.2.2 Andere specialisaties.....	41
7.2.3 RA zonder financial audit specialisatie	41
7.2.3 Kaders voor aanvullende specialisaties	42
Hoofdstuk 8: Verantwoording	44
Bijlage 1: Geraadpleegde stakeholdergroepen	52
Bijlage 2: Overzicht consultatievragen	53

Hoofdstuk 1: Inleiding

In balans met de toekomst

De accountant is een cruciale schakel in de samenleving. De wereld is complex, met constante technologische innovatie, maatschappelijke uitdagingen en toenemende regelgeving. Organisaties leunen op de vaktechnische expertise van accountants. Door een sterke focus op integriteit, betrouwbaarheid en een diepgaande maatschappelijke betrokkenheid, staan accountants aan de frontlinie van transparantie, duurzaamheid en economische stabiliteit.

Deze publicatie biedt een herijking van het beroepsprofiel van accountants. Het beroepsprofiel omschrijft de combinatie van kenmerken die een accountant nodig heeft voor de uitoefening van het beroep. Deze kenmerken vormen samen het zogenoemde “DNA van de accountant”.

Dit DNA bestaat uit verschillende competenties die de accountant in staat stellen een belangrijke rol in de maatschappij te vervullen. Deze competenties staan centraal in de opleiding van accountants, en vormen het fundament van de beroepsuitoefening, voor alle accountants. Het beroepsprofiel laat zien hoe het beroep zich blijft ontwikkelen en hoe accountants een actieve bijdrage kunnen blijven leveren aan het vertrouwen over financiële en niet-financiële informatie in onze samenleving.

Het accountantsberoep biedt niet alleen een stevige basis voor een veelzijdige loopbaan, maar ook een platform om maatschappelijke impact te realiseren. Of het nu gaat om het begeleiden van allerlei soorten ondernemingen, het controleren van grote organisaties, of het bijdragen aan de duurzaamheidstransitie – het beroep is breed en vol kansen.

Accountancy is een vakgebied voor mensen die willen blijven leren en ontwikkelen. Met een sterke basisopleiding, voortdurende professionele ontwikkeling en een focus op innovatie en maatschappelijke verantwoordelijkheid, staat het beroep garant voor een professionele toekomst waarin er altijd uitdaging en groei mogelijk is.

Dit profiel beschrijft:

- het wettelijke kader voor het beroepsprofiel;
- het “DNA van de accountant”: de kerncompetenties;
- de opleiding die nodig is om de wettelijk beschermde accountantstitel te verkrijgen;
- de werkvelden waarin accountants actief zijn;
- de continue professionele ontwikkeling van accountants om de wettelijk beschermde accountantstitel te behouden;
- vervolgstappen in de herijking van het beroepsprofiel.

Het beroepsprofiel is enerzijds het fundament voor de opleidingen tot accountant. Anderzijds dient het als leidraad voor de individuele accountant: het omvat de kern van het accountantsberoep. Het NBA Kernteam Herijking Beroepsprofiel vat het als volgt samen:

“We streven ernaar een beroepsprofiel te maken dat klaar is voor de toekomst, waarin zowel vakgenoten als de samenleving zich kunnen herkennen. Een profiel dat de veelzijdigheid van ons boeiende, actuele en uitdagende vakgebied weerspiegelt. Het moet een inspirerend fundament zijn voor een opleiding die zowel aantrekkelijk als praktisch haalbaar is, waar theorie en praktijk goed samenkomen. Daarnaast willen we dat het een leven lang leren stimuleert, doordat het vorm en inhoud geeft aan effectieve en innovatieve permanente educatie.”

Twee fasen

Dit beroepsprofiel is een herijking van het beroepsprofiel dat in 2017 is vastgesteld. In de eerste plaats moet dit profiel op een toekomstbestendige manier aansluiten bij de rolopvatting en wettelijke vereisten van het beroep. In de tweede plaats moet in het profiel geborgd zijn dat het haalbaar en uitvoerbaar is voor de theorie- en praktijkopleiding en voor permanente educatie. En ten slotte ondersteunt en bevordert het herijkte profiel de relevantie en aantrekkelijkheid van het beroep.

Meerdere experts en stakeholders hebben voorgesteld om bepaalde veranderingen in het profiel door te voeren waar wetswijzigingen voor nodig zijn. Denk daarbij aan het uitbreiden of aanpassen van de titulatuur van accountants. Het Kernteam Herijking Beroepsprofiel is inmiddels gestart met het verkennen van de verschillende geopperde aanpassingen.

Een wetswijziging is een complex en tijdrovend proces. De beoogde aanpassing van het beroepsprofiel vergt daarom twee fasen. Dit document behandelt twee fases: fase 1 is vooral een actualisering van het beroepsprofiel waar geen wetswijziging voor nodig is, maar die wel de nodige aanpassingen doorvoert waarmee de toekomstbestendigheid, de studeerbaarheid en de aantrekkelijkheid van het beroep toeneemt. In fase 2 worden de besluiten genomen waar wetswijzigingen voor nodig zijn. Hierover staat meer informatie in hoofdstuk 7.

1.1 Managementsamenvatting

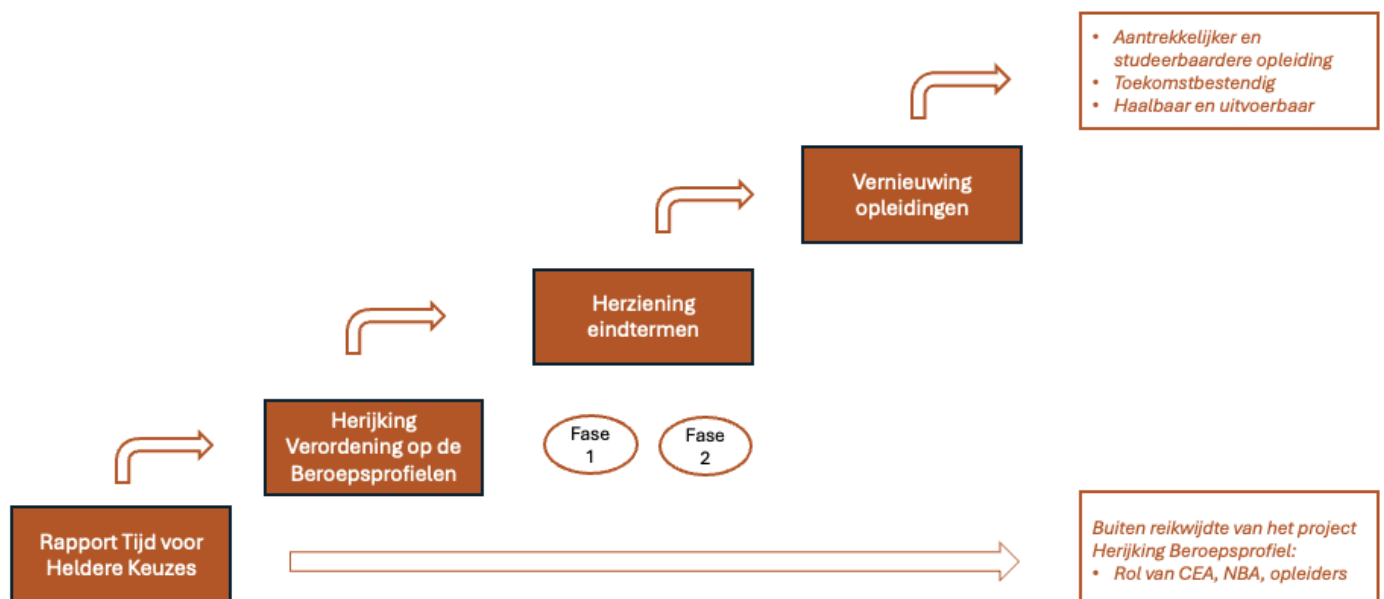
Dit document is een toelichting van de herijking van de Verordening op de Beroepsprofielen. De herijking en deze toelichting geeft opvolging aan het rapport ‘Stip aan de Horizon’ van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) en de Commissie Eindtermen Accountancy (CEA), en het rapport ‘Tijd voor Heldere Keuzes’, van de Expertgroep Educatie.

Niet alles uit het rapport ‘Tijd voor Heldere Keuzes’ valt binnen de reikwijdte van het beroepsprofiel. In hoofdstuk 8 staat een samenvatting van de wijze waarop deze herijking een eerste invulling geeft aan dat rapport.

De Verordening op de Beroepsprofielen is de basis voor de CEA voor aanpassing van de eindtermen. Op 16 juni 2025 wordt tijdens de NBA-ledenvergadering de herijkte verordening ter stemming voorgelegd.

Het herijkte beroepsprofiel:

- maakt de opleiding en het beroep toekomstbestendiger;
- legt de basis voor een aantrekkelijke en studeerbare opleiding;
- is haalbaar en uitvoerbaar.

Het proces van de herijking vindt plaats in twee fasen: fase 1 en fase 2. Fase 1 gaat over wijzigingen binnen huidige wettelijke kaders, zodat CEA de Eindtermen kan afronden en de opleiders hun curriculum kunnen vernieuwen.

Fase 1 van de herijking richt zich op het vaststellen van de kerncompetenties van accountants en het aanpassen van de opleidingen om deze aantrekkelijker en toegankelijker te maken. Het profiel verduidelijkt het onderscheid tussen de RA- en AA-titels, waarbij de opleidingen zonder certificerende bevoegdheid voor RA en met certificerende bevoegdheid voor AA vervallen. Er wordt gewerkt aan betere doorstroommogelijkheden voor AAs die RA willen worden, en dit profiel stimuleert het combineren van theorie en praktijk in de opleidingen. Ook het belang van permanente educatie (PE) voor een leven lang leren wordt verankerd.

Fase 2 gaat over wijzigingen waar een wetswijziging of nadere afstemming voor nodig is. Fase 2 gaat van start nadat de Verordening op de Beroepsprofielen in fase 1 is goedgekeurd in de NBA-ledenvergadering. Dit zijn per fase de belangrijkste wijzigingen en denkrichtingen die in deze herijkte Verordening worden besproken:

Fase 1:

- stelt het DNA van de accountant vast: kerncompetenties die het fundament vormen van het beroep;
- stelt aanpassingen vast die de opleiding aantrekkelijker en studeerbaarder maken;
- maakt het onderscheid tussen twee titels (RA en AA) met bijbehorende bevoegdheden en opleidingstrajecten;
- laat de opleiding tot RA zonder certificerende bevoegdheid en tot AA met certificerende bevoegdheid vervallen;
- verkent de verbetering van de doorstroommogelijkheden voor AAs die RA willen worden en andersom van RA naar AA;
- stimuleert het combineren van het theorie- en praktijkdeel van de opleidingen;
- verankert het belang van een leven lang leren door permanente educatie (PE);
- legt de basis voor fase 2.

Fase 2:

- maakt onderscheid tussen beroeps- en opleidingstitel;
- werkt de kaders uit voor specialisaties en maakt specialisaties in het accountantsregister mogelijk.

Dit document bevat consultatievragen. De beantwoording van die vragen is van belang om te komen tot het voorstel dat uiterlijk 16 april 2025 wordt voorgelegd aan de NBA-leden voor een formele consultatieprocedure.

Tijdens de ledenvergadering zal goedkeuring worden gevraagd voor de dan voorliggende Verordening op basis van fase 1. Aanvullend wordt de leden gevraagd hun mening te geven over de bovengenoemde elementen van fase 2 opdat deze fase voortvarend kan worden uitgevoerd. De uitkomst van fase 2 zal vervolgens te zijner tijd ook weer worden voorgelegd aan de ledenvergadering, aangezien fase 2 eveneens leidt tot de aanpassing van bepaalde onderdelen van de beroepsreglementering.

Hoofdstuk 2: Wettelijk en institutioneel kader

In de Wet op het accountantsberoep (Wab) en in de AmvB Besluit Accountantsopleiding staan de bepalingen met betrekking tot:

- de opleiding tot accountant;
- de taken van de NBA met betrekking tot die opleiding;
- de op basis van een voltooide opleiding (theorie + praktijk) bij inschrijving in het register van de beroepsorganisatie te voeren titulatuur; en
- de (taken van de) Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (CEA).

2.1 Opleiding

De scholingseisen in Hoofdstuk 2 van de EU Richtlijn voor wettelijke controles¹, zoals geïmplementeerd in de nationale wet- en regelgeving, bieden de uitgangspunten en het raamwerk voor een opleiding tot accountant in Nederland. De Richtlijn geeft de minimaal aan een opleiding tot wettelijke auditor² te stellen eisen, waaronder een universitair of daarmee vergelijkbaar niveau. De Artikelen 46, 47 en 48 van de Wab gaan specifiek over de opleiding. De AMvB Besluit Accountantsopleiding³ verwijst voor de kenniscomponent van de opleiding naar de EU-Richtlijn.

Een opleiding tot AA of RA moet betrekking hebben op de in Artikel 8 van de Richtlijn genoemde vakgebieden (voor zover relevant voor wettelijke controles) en heeft een tenminste 3 jaar⁴ durende, door de beroepsorganisatie te verzorgen, praktijkopleiding⁵. De beroepsorganisatie beoordeelt bovendien wie de praktijkopleiding kunnen gaan volgen⁶. Artikel 46 bepaalt dat de opleiding aan door de CEA⁷ vast te stellen eindtermen

¹ Zie tevens EU Richtlijn 2006/43/EG betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen, Hoofdstuk 2, Artikel 8.

Zie ook: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:32006L0043>

“In de gewijzigde vorm legt de richtlijn de regels van de Europese Unie (EU) vast, inclusief minimumeisen, voor de wettelijke controle van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen en de assurance van jaarlijkse en geconsolideerde duurzaamheidsrapportering. De richtlijn definieert ook de rol van de wettelijke auditor. Met de richtlijn wordt beoogd dat financiële overzichten van bedrijven een getrouw beeld geven van de activa, passiva, de financiële positie en de winst of het verlies van het bedrijf. De richtlijn streeft er ook naar dat het bestuursverslag, waaronder duurzaamheidsrapportering, voldoet aan de toepasselijke wettelijke vereisten.”

² NB de Richtlijn gebruikt niet de beroepsaanduiding accountant.

³ AMvB Besluit Accountantsopleiding 2013, Artikel 2: De opleiding, bedoeld in artikel 46 van de wet, heeft betrekking op de vakgebieden, bedoeld in artikel 8 van de richtlijn.

⁴ Wab Artikel 47: Dit artikel beschrijft verder de bij verordening te regelen elementen met betrekking tot de praktijkopleiding en het examen.

⁵ Wab Artikel 3.d. geeft de beroepsorganisatie de taak zorg te dragen voor de praktijkopleiding.

⁶ Wab artikel 48

⁷ Wab Artikel 49 t/m 53(taken en instelling CEA)

moet voldoen. De CEA fungeert ook als accreditatieorgaan en houdt toezicht op de opleidingen.

2.2 Titulatuur

De titulatuur speelt in relatie tot de opleiding ook een rol. Artikel 41 Wab⁸ stelt dat er, afhankelijk van de voltooide opleiding, twee accountantstitels zijn: AA en RA. De titel mag na inschrijving in het accountantsregister worden gevoerd. Of de ingeschreven AA of RA wettelijke controles mag uitvoeren wordt met een aantekening in het register aangegeven⁹.

In de Wet Toezicht accountantsorganisaties (Wta)¹⁰ is geregeld dat alleen Registeraccountants een Organisatie van Openbaar Belang (OOB) mogen controleren. Een aantekening met betrekking tot het mogen verschaffen van CSRD assurance zal naar verwachting per 2026 worden gehanteerd¹¹.

2.3 CSRD

Met betrekking tot CSRD in relatie tot de opleiding zijn er twee wettelijke kaders: (1) Een overgangsregeling voor accountants die al staan ingeschreven in het register met een aantekening als certificeringsbevoegd of deze voor 1 januari 2026 verkrijgen; en (2) Het nieuwe opleidingskader vanaf 1 januari 2026 voor accountants die worden ingeschreven in het accountantsregister¹².

2.4 Rol beroepsorganisatie

De zorg voor de praktijkopleiding vergt samenwerking met het beroeps- en opleidingsveld, onder meer vanwege de gedeeltelijke samenloop van theoretische- en praktische vorming in de opleidingen. Naast het verzorgen van de praktijkopleiding heeft

⁸ Artikel 41: Degene die is ingeschreven in het register, is gerechtigd tot het voeren van de titel Registeraccountant, afgekort RA of Accountants-Administratieconsulent, afgekort AA. De titel wordt bij het besluit tot inschrijving verleend.

⁹ Wab Artikel 36.2.i: indien de opleiding van de ingeschrevene voldoet aan de eindtermen voor het uitvoeren van wettelijke controles: een aantekening daarvan.

¹⁰ Wta Artikel 27 Wettelijke controles bij een organisatie van openbaar belang worden verricht onder de verantwoordelijkheid van een externe accountant, zijnde een Registeraccountant

¹¹ Met het (actuele) wetsvoorstel Wet implementatie richtlijn duurzaamheidsrapportering (de wet) wordt richtlijn (EU) 2022/2464 met betrekking tot duurzaamheidsrapportering door ondernemingen in de Nederlandse regelgeving geïmplementeerd. Daartoe bevoegde accountants zijn accountants van wie in het accountantsregister een aantekening is opgenomen dat de opleiding van de accountant voldoet aan de eindtermen voor het uitvoeren van assurance-onderzoeken van duurzaamheidsrapporteringen

¹² Artikel 3 van de CSRD wijzigt Richtlijn 2006/46/EG (de EU Audit Directive). De toelating van accountants wordt ingevoegd in het huidige voorgeschreven opleidingsstelsel voor accountants.

de NBA tot taak een goede beroepsuitoefening door accountants te bevorderen¹³. Dit impliceert ook betrokkenheid bij de opleiding; een goede beroepsuitoefening begint immers met de opleiding en een kwalitatief hoogwaardige instroom in het beroep.

Als lid van IFAC houdt de NBA zich aan de standaarden van de Boards¹⁴ onder IFAC, op basis van de Statements of Membership Obligations. Daarmee sluit de NBA aan op de internationaal geaccepteerde opvattingen over het werkerrein en het deskundigheidsgebied van accountants.

Een van die uitingen is het Statement of Membership Obligations 2 (SMO 2) waarin de naleving c.q. het doen naleven van de International Education Standards (IES) wordt benoemd. Met betrekking tot de opleiding zijn de IES 1 tot en met 6 en 8 van toepassing¹⁵. Die verplichting tot naleven of doen naleven van de IES geldt overigens niet als dat in strijd komt met nationale of Europese wet- of regelgeving.

2.5 Beroepsprofiel(en)

De beroepsorganisatie heeft tot taak de beroepsprofielen behorend bij de accountantstitels bij verordening te laten vaststellen¹⁶. De CEA heeft tot taak de eindtermen vast te stellen, met inachtneming van de vakgebieden en het beroepsprofiel.¹⁷

Het uit de onderwijsterminologie afkomstige begrip beroepsprofiel is een omschrijving van de eisen en de kwalificaties waaraan een beroepsbeoefenaar tenminste moet voldoen om gekwalificeerd te kunnen worden als beroepsbeoefenaar¹⁸. De Verordening op de beroepsprofielen beschrijft tenminste de beroepsinhoud en de werkvelden van accountants, de vereiste opleiding en de kerncompetenties. Het beroepsprofiel en de door CEA aan de hand daarvan vastgestelde eindtermen vormen het kader voor het door onderwijsinstututen te ontwikkelen curriculum van een opleiding.

¹³ Wab Artikel 3 a. bevorderen van een goede beroepsuitoefening door accountants, onder meer door het vaststellen van beroepsreglementering;

¹⁴ Dit betreft de volgende Boards: IAASB (Quality Management Standards, Audit & Assurance and Related Services Standards and Sustainability Assurance Standards), IESBA (Ethics Standards), IAESB (Education Standards)

¹⁵ De IES 1 tot en met 6 betreffen achtereenvolgens het universitaire ingangsniveau, de kennis van vakgebieden, de professionele waarden, ethiek en houding, de praktijkervaring en de toetsing van competenties. Specifieke en aanvullende bepalingen ten aanzien van de vereiste vakbekwaamheid voor accountants die de controlerende functie uitoefenen zijn afzonderlijk opgenomen in IES 8. IES 7 gaat over Permanente Educatie.

¹⁶ Wab Artikel 19, 2k. de beroepsprofielen behorend bij de accountantstitels, genoemd in artikel 41, eerste lid.

¹⁷ Wab Artikel 69, 2.a: De Commissie eindtermen accountantsopleiding heeft tot taak: het vaststellen van de eindtermen, met inachtneming van de vakgebieden, bedoeld in artikel 66, en het beroepsprofiel, bedoeld in artikel 66a.

¹⁸ <https://www.encyclo.nl/lokaal/11151>

2.6 Beknopte voorgeschiedenis en toelichting

Tot 2006 hadden het Koninklijk NIVRA en de NOvAA als wettelijke taak het (doen) verzorgen van een opleiding tot RA respectievelijk AA en waren de Examenbureaus RA en AA verantwoordelijk voor het wettelijk geregelde accountantsexamen. In 2006 werd de CEA ingesteld en werd de taak van beide beroepsorganisaties met betrekking tot de opleiding beperkt tot het verzorgen van de praktijkopleiding. Met de beroepsprofielen als basis voor de eindtermen behielden de beroepsorganisaties betrokkenheid bij de theoretische opleidingen. Na de fusie van beide beroepsorganisaties tot NBA (2013) en de komst van een nieuwe set CEA-eindtermen (2016) werden de Verordeningen op de beroepsprofielen voor de AA en de RA geïntegreerd in de huidige Verordening op de beroepsprofielen.

Hoofdstuk 3: Het DNA van Accountant

Accountants voegen betrouwbaarheid¹⁹ toe aan informatie over ondernemingen, organisaties en instellingen. Het gaat hierbij zowel om financiële als niet-financiële informatie en de processen en systemen die daaraan ten grondslag liggen. Dit doen zij op basis van een unieke combinatie van competenties: het DNA van de accountant.

Accountants voeren hun professionele diensten uit vanuit de fundamentele beginselen professionaliteit, integriteit, objectiviteit, vakbekwaamheid en zorgvuldigheid, en vertrouwelijkheid.

Als vertrouwenspersoon van het maatschappelijk en economisch stelsel dragen accountants bij aan de continuïteit en levensvatbaarheid van organisaties. Zij helpen bij het voorkomen van fraude en corruptie. Hun rapportages en adviezen geven organisaties het benodigde fundament om te functioneren als bestendige en betrouwbare spelers van het maatschappelijk- en economisch verkeer.

De maatschappij vertrouwt de accountant deze verantwoordelijke taak toe op basis van een aantal belangrijke elementen, die kenmerkend zijn voor het vak. Alle accountants starten met een solide opleiding, waarin ethisch handelen, een onderzoekende geest, maatschappelijke oriëntatie en uiteraard vaktechnische kennis en kunde centraal staan. Tijdens de opleiding worden aankomend accountants doordrongen van het belang van multidisciplinaire samenwerking, professionele communicatie, leiderschap en verantwoordelijkheid, en lerend en reflectief vermogen. Deze elementen samen, stellen de accountant in staat te komen tot professionele oordeels- en besluitvorming.

De accountant is trots op dit eervolle beroep en erkent dat een leven lang leren en ontwikkelen daar een essentieel onderdeel van is. De accountant draagt hiervoor zorg via permanente educatie. Het DNA geeft de maatschappij vertrouwen in het rechtmatig en rechtvaardig handelen van de accountant in het belang van de maatschappij.

Kenmerkende werkzaamheden

Accountants voegen betrouwbaarheid toe aan financiële en niet-financiële informatie, processen en systemen. De kenmerkende werkzaamheden van accountants omvatten:

- het controleren, beoordelen, samenstellen en opstellen van financiële en niet-financiële informatie;
- het verrichten van specifieke onderzoeken; en

¹⁹ Betrouwbaarheid in de zin van 'van waarde zijn'. Dit woord is bedoeld in de zin van 'van waarde zijn'. Voor assuranceopdrachten is dit verbijzonderd met het woordgebruik 'zekerheid'.

- administratieve dienstverlening en advisering.
- De accountant kan werkzaam zijn in diverse werkvelden en diverse rollen vertegenwoordigen²⁰.

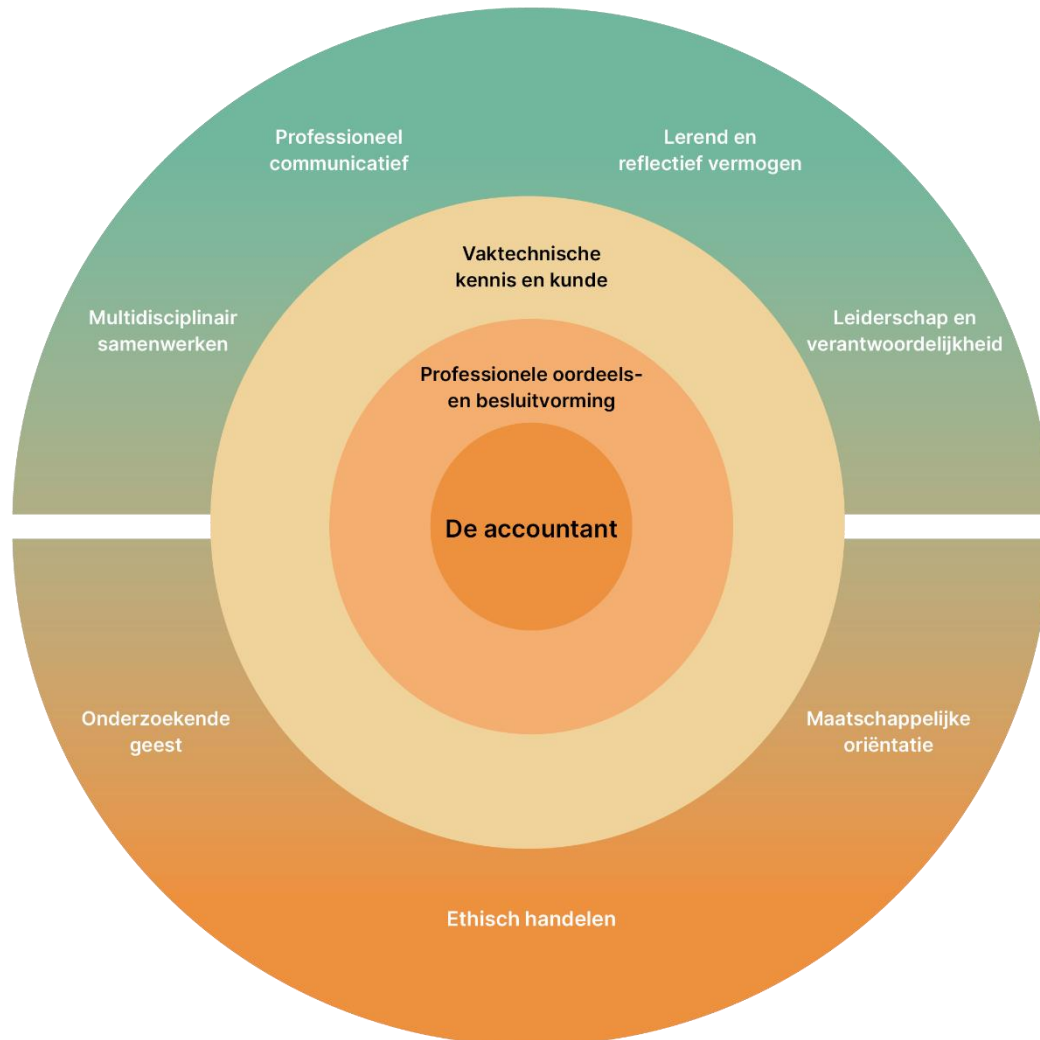

Fig. 1. Het DNA van de accountant

Figuur 1 laat zien hoe het DNA van de accountant is opgebouwd. Het DNA bestaat uit de belangrijkste competenties van de accountant. Een competentie beschrijft een specifieke verzameling van kennis, inzichten, vaardigheden en gedrag. Competenties

²⁰ Een rol verwijst naar de specifieke positie of functie die iemand binnen een organisatie of team vervult. Rollen zijn meer gericht op de specifieke verantwoordelijkheden en taken die iemand heeft binnen een bepaalde context. Voorbeelden van rollen zijn uitgewerkt in zowel het 'Beroeps- en Competentiemodel voor de openbaar, intern en overheidsaccountant', het Maturiteitsmodel financieel professional 2022'.

stellen de accountant in staat om effectief te functioneren. Al deze elementen van het DNA dragen bij aan professionele oordeels- en besluitvorming van de accountant.

De diepgang van de competenties krijgt vorm gedurende de loopbaan van de accountant in de desbetreffende professionele omgeving.

De accountant is een onmisbare schakel in de keten die betrouwbaarheid toevoegt aan informatie die onze maatschappij gebruikt. Tijdens de gehele loopbaan van de accountant staat de continue professionele ontwikkeling centraal. Daarmee blijft de vakbekwaamheid op niveau en het gedrag onberispelijk. Dit geldt voor alle accountants, ongeacht hun functie, werkveld of rol. De maatschappij vertrouwt erop dat de accountant het DNA voortdurend onderhoudt, verdiept en verbreedt.

3.1 Competenties

3.1.1 Professionele oordeels- en besluitvorming

De accountant handelt op basis van professionele oordeels- en besluitvorming. De accountant is alert op het onderkennen van mogelijke afwijkingen en vooroordelen die logisch en objectief redeneren kunnen belemmeren. De accountant vraagt zich daarbij ook af hoe een objectieve, redelijke en geïnformeerde derde dezelfde informatie waarschijnlijk uitlegt.

De accountant:

- heeft altijd een professioneel kritische instelling²¹ om tot zelfstandige en professionele oordeelsvorming te komen;
- kan analytisch en strategisch denken, logisch redeneren en kan daaruit conclusies trekken;
- kan de waarde of de bruikbaarheid en beperkingen van een onderzoek binnen het vakgebied taxeren.

3.1.2 Vaktechnische kennis en kunde

De vakbekwaamheid omvat zowel de voor het beroep vereiste kennis als de vaardigheden en het professionele gedrag. Na afronding van de opleiding beheerst de accountant de vakgebieden van het Besluit accountantsopleiding²² op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar, waarbij het beheersingsniveau van de vakgebieden afhankelijk is van de gevolgde opleidingsoriëntatie.

²¹ 'Professioneel-kritische instelling wordt opgevat naar de strekking die daar in het algemeen aan wordt toegekend. Met het gebruik van het dat begrip wordt tot uitdrukking gebracht dat een accountant een attitude aanneemt die het publiek in algemene zin van alle accountants verwacht. Voor assurancewerkzaamheden geldt de uitleg van de Nadere voorschriften controle- en overige standaarden (NV COS).

²² Artikel 2 van het Besluit accountantsopleiding 2013 verwijst naar artikel 8 van de Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen.

De accountant werkt in een kennisintensieve en snel veranderende omgeving, met voortdurende wijzigingen in onder meer wet- en regelgeving, informatietechnologie (IT) en de beschikbaarheid van data. Dit stelt hoge eisen aan de kennis en kunde van de accountant. Accountants hebben bovendien te maken met veel verschillende werkomgevingen en verschillende soorten opdrachtgevers, waardoor de benodigde kennis en kunde sterk kan variëren.

De accountant:

- is deskundig op het eigen werkveld en past professionele oordeelsvorming toe;
- onderkent in de beroepsuitoefening de grens van de eigen deskundigheid en schakelt waar nodig andere deskundigen of experts in;
- beschikt binnen het werkveld over kennis van de relevante wet- en regelgeving, kennis van gedrag en regelgeving, voldoende kennis van duurzaamheid, relevante kennis van IT, en kan deze kennis toepassen.

3.1.3 Ethisch handelen

De accountant moet bovenal vertrouwen wekken, zowel voor de samenleving, de overheid, als voor opdrachtgevers, werkgevers en hun stakeholders. De maatschappelijke rol die de accountant in het algemene belang vervult, kent eigenschappen als integriteit, zorgvuldigheid, de ‘rug recht kunnen houden’, en objectiviteit en onpartijdigheid in de professionele oordeelsvorming. Deze elementen leiden tot morele besluitvorming.

Ook wanneer standaarden geen uitsluitsel geven, moet de accountant, ondersteund door de VGBA, belangen van betrokkenen afwegen en overeenkomstig handelen. De accountant:

- is zich altijd bewust van de fundamentele beginselen en past deze toe;
- herkent morele vraagstukken, kent het proces van morele besluitvorming²³ en handelt op basis van professionele oordeelsvorming. De accountant is zich ervan bewust welke factoren van invloed zijn op dit proces. Denk hierbij onder meer aan het persoonlijk normenkader, de omgevingsfactoren en de intensiteit van het probleem;
- legt verantwoording af over het eigen functioneren.

3.1.4 Onderzoekende geest

Een onderzoekende geest is een grondhouding. Deze houding is erop gericht dat accountants ook altijd de omstandigheden in beeld hebben die van belang zijn om een professioneel oordeel te kunnen vormen. Dit vraagt om een actieve alerte houding. Accountants letten actief op tussentijdse wijzigingen en nieuwe informatie die een

²³ White paper Moreel besluitvormingsmodel voor accountants, NBA, juni 2023, <https://www.nba.nl/tools-en-ondersteuning/publicaties/2023/moreel-besluitvormingsmodel-voor-accountants/>

ander licht kunnen werpen op omstandigheden die (mogelijk) een bedreiging zijn. Denk bij tussentijdse wijzigingen aan bestaande omstandigheden die veranderen, of nieuwe omstandigheden die zich voordoen. Nieuwe informatie die een ander licht werpt op de omstandigheden die (mogelijk) een bedreiging zijn, leidt tot de vraag of het nodig is om eerdere conclusies bij te stellen²⁴.

De accountant:

- heeft een onderzoekende geest. Een onderzoekende geest kenmerkt zich door nieuwsgierigheid, door de gedrevenheid om te doorgronden en voortdurend vragen te stellen en informatie niet zomaar aan te nemen, ongeacht de bron of manier waarop deze is verkregen;
- signaleert en analyseert tijdig veranderingen en innovatie in het vakgebied en het beroep, inclusief de maatschappelijke implicaties hiervan, bespreekt dit met (niet-)vakgenoten en past nieuwe inzichten zo nodig toe.

3.1.5 Maatschappelijke oriëntatie

De accountant is sensitief voor maatschappelijke ontwikkelingen. De accountant heeft aandacht voor belangrijke signalen uit zowel de eigen omgeving als die van de opdrachtgever. De accountant analyseert en evalueert wat mogelijke consequenties zijn, zowel gericht op kansen als bedreigingen.

De accountant:

- geeft rekenschap van de maatschappelijke rol, handelt in overeenstemming met fundamentele beginselen genoemd in de VGBA en stelt daarbij het maatschappelijk belang voorop;
- signaleert en analyseert tijdig veranderingen en innovatie in de maatschappij en de implicaties hiervan voor het vakgebied en het beroep, bespreekt dit met (niet-)vakgenoten en past nieuwe inzichten zo nodig toe.

3.1.6 Lerend en reflectief vermogen

Een accountant verkrijgt en houdt de vakbekwaamheid op het niveau dat vereist is voor een adequate beroepsuitoefening. De accountant heeft het lerend vermogen om zich snel nieuwe informatie en vaardigheden eigen te maken, te begrijpen en toe te passen. Dit²⁵ omvat het aanpassen aan veranderingen en het continu reflecteren op en verbeteren van kennis, vaardigheden, houding en gedrag. Omdat de maatschappelijke ontwikkelingen, wet- en regelgeving en werkomgeving (zowel marktsegment, klanten als werkgever) van de accountant vaak wijzigen, onderzoekt de accountant ook na de

²⁴ NBA-handreiking 1130, december 2024, <https://www.nba.nl/wet--en-regelgeving/handreikingen/nba-handreiking-1130/>

²⁵ Schön, D.A. (1983). The reflective practitioner: how professionals Think in Action.

(basis)opleiding elk jaar de leerbehoeften die passen bij het werkveld of de context, en vult dit in met passende leeractiviteiten.

De accountant:

- reflecteert op het eigen functioneren, vraagt feedback en is in staat om kritisch naar eigen handelen te kijken;
- heeft aandacht voor het verbeteren van zowel zichzelf als het team;
- heeft aandacht voor de leerprocessen binnen het team en de professionele omgeving.

3.1.7 Leiderschap en verantwoordelijkheid

De accountant neemt verantwoordelijkheid en legt zo nodig verantwoording af, is betrokken, toont oprechte interesse en geeft het goede voorbeeld. De accountant heeft aandacht voor persoonlijk leiderschap. Naarmate de accountant zich ontwikkelt, werkt de accountant ook aan de persoonlijkheidsvorming als onderdeel van de vakbekwaamheid. De accountant kan in de beroepsbeoefening leidinggeven aan individuen en een team, waaronder ook als coach of mentor, en heeft daarbij oog voor diversiteit en inclusie binnen het team en de omgeving. De accountant draagt bij aan psychologische veiligheid²⁶. De accountant is zich bewust van de impact van zichzelf en het team op de professionele omgeving.

De accountant:

- beschikt over het vermogen anderen te sturen, inspireren en motiveren, zodat de accountant optimaal bijdraagt aan de realisatie van de doelstellingen en het handhaven van doeltreffende samenwerkingen;
- heeft aandacht en zorg voor het mentale en fysieke welzijn van zichzelf en indien van toepassing van medewerkers/het team.

3.1.8 Multidisciplinair samenwerken

De accountant kan in verschillende rollen en omstandigheden constructief samenwerken binnen een team of met andere professionals, zowel binnen de keten van accountants als buiten de accountancysector.

De accountant:

- kan relaties opbouwen en vanuit verbinding communiceren en samenwerken;
- organiseert tegenspraak (gevraagd en ongevraagd), doorloopt het proces van (morele) besluitvorming en zorgt dat oordeelsvorming ook leidt naar het juiste gedrag.

²⁶ Het vertrouwen dat het veilig is om interpersoonlijke risico's te nemen, Amy Edmondson

3.1.9 Professioneel communicatief

De accountant communiceert kritisch, helder en overtuigend vanuit vertrouwen en transparantie met de opdrachtgever, werkgever, collega's, stakeholders en andere professionals.

De accountant:

- kan helder, begrijpelijk, respectvol, en overtuigend communiceren in woord en geschrift. Met aandacht voor sociale vaardigheden, gesprekstechnieken en gedragsbeïnvloeding;
- kan de relatie met een opdrachtgever, werkgever, collega's, teamleden en (andere) stakeholders goed onderhouden, is sensitief en kan adequaat anticiperen op de behoefte en verwachtingen van interne en externe gebruikers van professionele diensten van accountants;
- kan de dialoog voeren, effectief luisteren en doorvragen.

3.2 Werkvelden

Accountants kunnen in meerdere werkvelden actief zijn, al dan niet gelijktijdig. Binnen een werkveld kunnen accountants werkzaam zijn in verschillende sectoren, segmenten en functies. Dat reflecteert de pluriformiteit van het beroep. De professionele werkomgeving bepaalt mede welke rol/rollen de accountant vervult.

Om een duidelijke, relevante en herkenbare indeling te borgen, ligt de focus op wat accountants doen, waar zij werken en welke kennis daarvoor nodig is. Deze werkvelden, Audit & Assurance, Samenstel & MKB Advies, Finance & Control en Strategie & Bestuur, vertegenwoordigen de belangrijkste - maar niet allesomvattende - gebieden waarin accountants actief kunnen zijn. Hieronder een korte omschrijving per werkveld:

- 1) **Audit & Assurance:** In het werkveld Audit & Assurance voeren accountants onafhankelijke controles uit van financiële overzichten en systemen. Ze bieden zekerheid over de betrouwbaarheid van financiële en niet-financiële informatie en adviseren over risicobeheer en naleving van regelgeving, waarmee ze bijdragen aan het vertrouwen van stakeholders.
- 2) **Samenstel & MKB Advies:** Accountants in de Samenstel & MKB-adviespraktijk bieden ondersteuning aan het midden- en kleinbedrijf. Ze houden zich bezig met het samenstellen van jaarrekeningen, belastingadviezen en het geven van financieel advies, gericht op het verbeteren van de bedrijfsvoering en naleving van wettelijke verplichtingen.
- 3) **Finance & Control:** In Finance & Control zijn accountants verantwoordelijk voor het beheren en optimaliseren van financiële processen. Ze zorgen voor betrouwbare financiële rapportages, budgettering en controlemechanismen om

de financiële gezondheid van de organisatie te waarborgen en strategische doelen te ondersteunen.

- 4) Strategie & Bestuur: Accountants in het werkveld Strategie & Bestuur zijn beleidsbepalend of ondersteunen organisaties bij het ontwikkelen en uitvoeren van strategische plannen en bestuursprocessen. Ze bieden inzichten en adviezen voor lange termijn succes, en helpen bij het navigeren door complexe regelgevingen en veranderende marktomstandigheden. Hun werk draagt bij aan effectief leiderschap en duurzame groei.

Consultatievragen

1. Herkent u het DNA (de belangrijkste competenties van de accountant)?
2. Zijn de omschreven werkvelden voldoende herken- en herleidbaar?

Hoofdstuk 4: Opleiding tot accountant

Een opleiding tot accountant kan in het hoger beroepsonderwijs of in het wetenschappelijk onderwijs worden afgerond. De HBO-opleiding geeft bij inschrijving in het accountantsregister recht op het voeren van de titel Accountant Administratieconsulent, de WO-opleiding tot de titel Registeraccountant. Binnen de HBO-en de WO-opleidingskaders worden in de Verordening op de beroepsprofielen twee oriëntaties²⁷ onderscheiden:

1. De oriëntatie Assurance
2. De oriëntatie Accountancy MKB

De door studenten te volgen oriëntatie sluit aan op de omgeving waarbinnen zij tijdens de praktijkopleiding werkzaam zijn.

Afgestudeerden van de oriëntatie Assurance kunnen zich in het accountantsregister laten inschrijven als Registeraccountant (RA). Het afronden van de oriëntatie Accountancy MKB leidt tot inschrijving met de titel Accountant-Administratieconsulent (AA).

De huidige wetgeving kent het onderscheid wel/niet certificeringsbevoegd voor wettelijke controles ('met aantekening'). BW2 Titel 9 vereist dat een wettelijke controle mag worden uitgevoerd door een RA of een AA met aantekening. Zodra de Implementatiewet CSRD is ingevoerd, kent het register voor RAs ook een onderscheid: wel/niet CSRD-assurance bevoegd.

Hoofdstuk 5 bevat het voorstel de positionering van AAs te herijken met een te ontwikkelen gestroomlijnd programma voor het bijscholen van AAs 'zonder aantekening' tot wettelijk controleur, inclusief het masterniveau, de kennis en kunde en praktijkervaring die ook geldt voor RAs. Daarmee kunnen deze AAs na afloop ook worden ingeschreven als RA.

Hoofdstuk 6 bevat de contouren van de continue professionele ontwikkeling gedurende de loopbaan van de accountant na afronding van de opleiding.

Hoofdstuk 7 bevat het voorstel om in een tweede fase van de herijking een onderscheid te maken tussen opleidingstitel en beroepstitel. Specialisaties worden dan zichtbaar in het accountantsregister.

²⁷ <https://www.cea.nl/siteassets/archief/eindtermen/eindtermen-accountantsopleidingen/actuele-eindtermen/rapport-eindtermen-2016-versie-1.4-geldig-vanaf-01-09-2021.pdf>

4.1 De startbekwame accountant

De accountantsopleiding leidt op tot het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar; een 'startbekwame' accountant. Een startbekwame accountant heeft de opleiding afgerond en is ingeschreven in het accountantsregister.

De startbekwame accountant:

- heeft zich de kerncompetenties van het DNA van de accountant eigen gemaakt;
- voegt, afhankelijk van de opdracht zelfstandig en/of onder supervisie, op zorgvuldige basis betrouwbaarheid toe aan de informatie en verantwoordingen van organisaties;
- verzamelt, verwerkt en analyseert bewijs, en vormt mede op basis van een sterk ontwikkeld ethisch kader een oordeel;

4.2 Gemeenschappelijke basis en oriëntaties

4.2.1 Common Body of Knowledge and Skills (CBOKS)

Elke opleiding tot accountant heeft gemeenschappelijke basis van kennis, vaardigheden en gedrag, de Common Body of Knowledge and Skills (CBOKS), deze is gericht op het zich eigen maken van het in het vorige hoofdstuk beschreven DNA van de accountant en vormt zo het fundament voor verdere verdieping in de afstudeervarianten (oriëntaties) van het theorie- en het praktijkdeel van de opleiding.

Snelle verandering en kritisch beoordeeld worden zijn typerend voor de werkomgeving van accountants. Businessmodellen veranderen vaak. De effecten van onder meer globalisering, veranderende wet- en regelgeving, en de invloed van technologie en data zijn daarin groot. Voorbeelden daarvan zijn regelgeving op het gebied van Environment, Social en Governance (ESG), en continue vernieuwing op het gebied van IT, waaronder kunstmatige intelligentie (AI). Dit leidt tot voortdurende veranderingen in de eisen die de maatschappij en organisaties aan accountants stellen.

De opleiding bereidt een toekomstige accountant voor op deze dynamische omgeving, door hoge eisen te stellen aan het leervermogen, de sociale- en analytische vaardigheden en de beroepshouding van de (toekomstige) accountant. De werkomgeving vereist dat de accountant zich in het kader van een leven lang leren blijft ontwikkelen en altijd op de hoogte is van relevante wet- en regelgeving.

Na inschrijving in het accountantsregister moet een accountant voldoen aan de verordeningen en nadere voorschriften zoals die door respectievelijk de ledenvergadering van de NBA en het bestuur van de NBA zijn vastgesteld. Dit betreft in het bijzonder de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA), de Verordening inzake de onafhankelijkheid bij assurance-opdrachten (ViO), de Nadere voorschriften controle- en overige standaarden (NV COS) en de Nadere voorschriften

Permanente Educatie (NVPE). Het kunnen toepassen van de gedrags- en beroepsregels moet tot uitdrukking komen in de eindtermen van de opleiding tot accountant.

4.2.2 Oriëntatie Assurance

Na de opleiding met de oriëntatie Assurance voldoet de accountant aan de eindtermen voor het uitvoeren van wettelijke controles. Tijdens deze opleiding doet de -aankomend startbekwame accountant met name kennis en ervaring op ten aanzien van wettelijke controles voor organisaties die de jaarrekening opstellen volgens de Richtlijnen die worden toegepast in de werkomgeving van de accountant. Na voltooiing van deze opleiding in combinatie met de praktijkopleiding kan de afgestudeerde dan ook in het accountantsregister worden ingeschreven.

De oriëntatie Assurance leidt op voor het uitvoeren van werkzaamheden op het gebied van assurance in de ruimste zin van het woord, waaronder de (wettelijke) controle van jaarrekeningen. Dit betekent dat er bij de opleiding veel aandacht uitgaat naar alle soorten assurance-werkzaamheden. Het accent ligt hierbij op (wettelijke) controleopdrachten van jaarrekeningen. Ook de assurance-opdrachten anders dan de controle van een jaarrekening vallen binnen deze oriëntatie.

Alleen accountants die de opleiding met de oriëntatie Assurance voltooien, kunnen zich - wanneer zij voldoen aan de in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) gestelde eisen - via hun accountantsorganisatie als externe accountant (bedoeld in de Wta) bij de Autoriteit Financiële Markten (AFM) inschrijven.

Tijdens de opleiding ontwikkelt de aankomend startbekwame accountant diepgaande kennis en inzicht over de verslaggevingsstelsels binnen de werkomgeving. De accountant moet daarnaast een globaal beeld hebben van verschillen en overeenkomsten met andere verslaggevingsstelsels.

Zo zal een accountant werkzaam in het MKB in de regel een diepgaande kennis moeten hebben van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor grote en middelgrote rechtspersonen (RJ)/ Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor micro en kleine rechtspersonen (RJK) en BW2 titel 9, een accountant werkzaam bij beursgenoteerde ondernemingen een diepteprofiel van International Financial Reporting Standards (IFRS) en BW2 titel 9, en een accountant werkzaam bij overheden over specifieke kennis van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) of het Kasverplichtingenstelsel zoals opgenomen in de Comptabiliteitswet.

4.2.3 Oriëntatie Accountancy MKB

De opleiding Accountancy MKB onderscheidt zich door een nauwe(re) betrokkenheid bij de opdrachtgever en een brede deskundigheid van de accountant op het gebied van administratie, fiscaliteit, financiering, IT, operationele en strategische bedrijfsvoering, inclusief de juridische aspecten daarvan. Na voltooiing van deze opleiding in combinatie met de praktijkopleiding kan de afgestudeerde dan ook in het accountantsregister worden ingeschreven.

Een kerntaak van deze accountants is om al dan niet samen met de ondernemer financiële overzichten op te stellen (dan wel samen te stellen) en te ondersteunen bij de analyses en de conclusies. Ook kunnen zij bijzondere controle-opdrachten, beoordelingsopdrachten en andere assurance werkzaamheden verrichten. In dit segment is er behoefte aan assurance bij specifieke verantwoordingen.

Voorbeelden van dergelijke assurance-opdrachten zijn:

- beoordelingsopdrachten van financiële (jaarrekeningen) en niet-financiële verantwoordingen;
- toekomstgerichte informatie (prognoses);
- bijzondere controle-opdrachten, zoals subsidieverklaringen, oplageverklaringen;
- brand- en bedrijfsschadeonderzoeken.

Vaak worden zij door de MKB-ondernemer ingeschakeld voor ondersteuning bij bijvoorbeeld het inrichten van de financiële en administratieve organisatie, het voldoen aan fiscale verplichtingen, het verzorgen van de financiële- of salarisadministratie en het adviseren bij te nemen strategische en operationele beslissingen.

In de adviesrol opereert de accountant veelal als vertrouwenspersoon van de MKB-ondernemer, maar houdt bij het geven van advies het belang van het maatschappelijk verkeer steeds in het oog. Deze accountant adviseert ook over juridische vraagstukken, zoals over de keuze van de bedrijfsvorm en met betrekking tot arbeids- en sociaal recht.

Vaak fungeert de accountant als “ketenregisseur” van de (financiële) gegevensverstrekking door de MKB-ondernemer. Samen met het management onderkent de accountant problemen waarvoor andere deskundigen moeten worden ingeschakeld en wijst actief op risico's binnen het bedrijf.

Een accountant die de opleiding met de oriëntatie Accountancy MKB heeft gevolgd, kan beoordelingsopdrachten en overige niet-wettelijke controleopdrachten en assurance-opdrachten uitvoeren, mits voldaan is aan de volgende aspecten:

- ten behoeve van een beperkte kring van gebruikers (besloten verkeer), met een doelstelling van de opdracht en de rapportage die specifiek is afgestemd op de gebruikerskring;
- met een beperkte complexiteit en waarbij geen sprake is van het gebruik maken van complexe interne beheersings- (inclusief IT-) systemen;
- waarvan de gegevens van het te toetsen object niet zijn ontleend aan een gecontroleerde jaarrekening.

De opleiding met de oriëntatie Accountancy MKB omvat eveneens theorie en vaardigheid op het gebied van audit & assurance, gericht op de uitvoering van deze opdrachten.

4.3 Inrichting van de opleiding tot startbekwame accountant

De opleiding tot accountant levert startbekwame accountants op. De opleiding vindt voor een groot deel plaats binnen het bachelor-master-stelsel voor het hoger onderwijs en omvat ook een post-initieel (theoretisch) gedeelte. Met name in het post-initiële gedeelte worden het theorie- en praktijkdeel van de opleiding zoveel mogelijk op elkaar afgestemd.

De voor de beroepsuitoefening noodzakelijke vakbekwaamheid en de werkomgevingen waarin accountants functioneren, vergen een opleiding en vorming op een niveau dat passend is in de hedendaagse maatschappij en dat aansluit bij andere vergelijkbare professionele beroepen in Nederland.

De Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderwijs onderscheidt ten aanzien van het initieel onderwijs een bachelor- en een masteropleiding binnen het wetenschappelijk onderwijs en een bachelor- en een masteropleiding binnen het hoger beroepsonderwijs. De bachelor- en masterdiploma's hebben respectievelijk niveau 6 en 7 volgens het Nederlands Kwalificatie raamwerk NLQF²⁸. De wet maakt in niveau geen onderscheid tussen een WO- en HBO-master. Er zijn wel nuanceverschillen, waaronder dat de HBO-master meer uitgaat van case studies²⁹.

Zowel de oriëntatie Assurance als de oriëntatie Accountancy MKB vereist een post-initiële opleiding. Die opleiding heeft niveau 7 voor de oriëntatie Assurance en niveau 6 voor de oriëntatie Accountancy MKB.

4.3.1 Oriëntatie Assurance

Een startbekwame accountant met de oriëntatie Assurance wordt in het accountantsregister ingeschreven als RA na het voltooien van een masteropleiding binnen het wetenschappelijk onderwijs en een hierop aansluitende post-initiële opleiding en praktijkopleiding.

Assurance bij CSRD-duurzaamheidsinformatie is onderdeel van het slotexamen voor accountants die na het afronden van de opleiding ook de aantekening CSRD-certificeringsbevoegd willen hebben. Op het moment van inschrijving in het accountantsregister is de accountant zowel CSRD-assurancebevoegd en CSRD-assurancebekwaam. Na verkrijgen van de aantekening CSRD certificeringsbevoegd

²⁸ Het Nederlands Kwalificatieraamwerk NLQF geeft duidelijkheid en zekerheid over het niveau van diploma's. Alle door OCW gereguleerde kwalificaties zijn ingeschaald in het NLQF. Het NLQF bestaat uit acht niveaus en één instroomniveau. De inschaling van non-formele kwalificaties op één van de acht niveaus maakt het mogelijk om het niveau van alle kwalificaties met elkaar te vergelijken. Het is handig voor werkgevers om te weten welk niveau een (non-formeel) diploma heeft. Deze houvast en duidelijkheid geldt natuurlijk ook voor werknemers zelf. Aanbieders van non-formele kwalificaties kunnen zich dankzij een NLQF-niveau onderscheiden in de markt.

²⁹ Zie een [uitleg](#) van Netherlands Business Academy

houdt de accountant de kennis op peil via de reguliere verplichting tot permanente educatie.

4.3.2 Oriëntatie Accountancy MKB

De initiële en de post-initiële opleiding van de oriëntatie Accountancy MKB is een bacheloropleiding binnen het hoger beroepsonderwijs of het wetenschappelijk onderwijs, gevolgd door een post-bachelor fase en de praktijkopleiding. Na voltooiing van deze opleiding in combinatie met de praktijkopleiding kan de afgestudeerde dan ook in het accountantsregister worden ingeschreven.

De accountant met oriëntatie Accountancy MKB moet naast kennis van externe verslaggeving, administratieve organisatie en interne beheersing gedegen kennis en vaardigheden hebben ten aanzien van de standaarden die ook worden toegepast bij de controles van jaarrekeningen. Deze kennis en vaardigheden concentreren zich op die thema's die relevant zijn voor de door afgestudeerden van deze opleiding uit te voeren assurance-opdrachten en zullen daardoor in omvang en diepgang verschillen van de opleiding met oriëntatie Assurance. Daarnaast is er in deze opleiding meer dan in de oriëntatie Assurance aandacht voor de binnen het MKB relevante juridische en fiscale onderwerpen.

4.4 Positie reeds opgeleide AAs met certificerende bevoegdheid

AAs met certificeringsbevoegdheid voor wettelijke controles behouden hun huidige rechten, hiervoor is geen overgangsregeling nodig. De bevoegdheid tot het uitvoeren van een wettelijke controle kan in fase 2 van de herijking (zie hoofdstuk 7) voor zowel RAs als AAs worden beschouwd als een specialisatie die actief onderhouden moet worden om ook in de toekomst certificeringsbevoegd te blijven.

Consultatievraag

1. Heeft u opmerkingen of suggesties bij dit hoofdstuk over de opleiding tot accountant?

Hoofdstuk 5: Herijking Positionering AAs

Sinds 2015 is er een onderscheid tussen AAs wel/niet certificeringsbevoegd voor wettelijke controles ('met aantekening'). AAs zonder certificeringsbevoegdheid hebben de opleiding Accountancy MKB afgerond. Deze groep is gerechtigd tot het afgeven van verklaringen voor andere controles dan wettelijke jaarrekeningcontroles en niet direct van de jaarrekening afgeleide overige assurance-opdrachten voor het beperkte verkeer met een beperkte complexiteit, en waarbij geen sprake is van het gebruikmaken van complexe interne beheersings- (inclusief IT-) systemen. Daarnaast is het in de huidige situatie mogelijk de opleiding AA Assurance te volgen. Afgestudeerde AAs met certificeringsbevoegdheid zijn gerechtigd tot het uitvoeren van wettelijke controles, behalve in het OOB-domein.

In het 4^e jaar van de HBO kunnen studenten hun vervolgopleiding kiezen. Ze kunnen in het profiel dat geldt tot 2025 binnen het accountantsberoep kiezen uit:

- AA Accountancy MKB, met de focus op samenstellen, fiscaliteit, advisering en assurance anders dan de jaarrekeningcontrole, en een 3-jarige praktijkstage met 250 uren aan audit & assurance³⁰.
- AA Assurance (HBO-master, curriculum gefocust op assurance) en een 3-jarige praktijkstage met een 3-jarige praktijkstage met 1500 uren aan audit & assurance waarvan 1125 uur aan jaarrekeningcontroles. Deze HBO-master is een NVAO geaccrediteerde MSc.
- RA track (premaster, master, postmaster op een Universiteit) met een 3-jarige praktijkstage met 1500 uren aan audit & assurance waarvan 1125 uur aan jaarrekeningcontroles, al dan niet met inbegrip van CRSD-werkzaamheden.

Een aantal ontwikkelingen heeft aanleiding gegeven tot de vraag of de huidige setting ook toekomstbestendig is (zie kader).

5.1 Ontwikkelingen in de MKB-markt

1. Positionering AAs

- Steeds minder AAs zijn certificeringsbevoegd voor de wettelijke controle, omdat er de afgelopen tien jaar vrijwel geen afgestudeerden vanuit AA Assurance zijn en de oudere generatie vanwege pensionering uitfaseert³¹. Dit heeft gevolgen voor opvolging binnen accountantskantoren en de bestaanszekerheid van kantoren.

³⁰ 250 uur aan jaarrekeningcontroles en/of overige assurance-opdrachten of 150 uur en begeleidingsdagen

³¹ Uit [onderzoek](#) van Tjibbe Bosman blijkt dat over de jaren 2010-2019 een gering percentage van alle wettelijke controles is uitgevoerd door AAs die niet tevens RA zijn, met een top in 2014 van 3,07% en een dal in 2019 van 1,89%.

- Er is bij accountants werkzaam in het mkb een sterke behoefte om zich te kunnen profileren ten opzichte van administratiekantoren. Uiteraard dragen educatie, VGBA, klacht- en tuchtrecht hieraan bij, maar men beleeft het als een achterstand als de accountant geen jaarrekening mag controleren³².
- De voorzitters van de partijen in het MKB Platform (NBA MKB Commissie, SRA, Novaa) hebben op 19 november 2024 in een [publicatie](#) gepleit voor een bevoegdheid voor certificering van jaarrekeningen voor alle AAs.

2. Opleidingen

- AAs werken veelal in de samenstelpraktijk en hebben vanuit de aard van die werkzaamheden weinig interesse in het volgen van de assurance-variant. Daarnaast is er onvoldoende gelegenheid voor het uitvoeren van controleopdrachten om invulling te geven aan de praktijkopleiding assurance. Degenen die de controlekant op willen, kiezen over het algemeen voor het RA-traject via de universiteit en een werkomgeving waar zij voldoende assurance-uren kunnen maken voor de praktijkopleiding assurance.
- In de afgelopen 10 jaar blijkt per jaar dat slechts enkele studenten de opleiding AA Assurance volgen. Er is momenteel één aanbieder van deze opleiding.

3. Markt

- AAs werken bij gemengde kantoren met een AFM-licentie en bij kleinere kantoren zonder AFM-licentie. Vaak zijn de controlepraktijken van de gemengde kantoren geclusterd op 1 vestiging om zo de kwaliteit van de wettelijke controles te borgen.
- AAs zonder certificeringsbevoegdheid zijn op basis van de huidige verordening op de beroepsprofielen gerechtigd om andere controles dan wettelijke jaarrekeningcontroles - en niet direct van de jaarrekening afgeleide overige assurance opdrachten, controles en overige assurance-opdrachten - uit te voeren voor het beperkte verkeer. Dit kan een subsidiegever of een bank zijn, mits de beoogde gebruiker daarmee akkoord gaat. Dit blijkt veelal uit een accountantsprotocol of een leningsovereenkomst. In deze documenten wordt regelmatig gevraagd om een RA of een AA met certificerende bevoegdheid, terwijl dat wettelijk niet vereist is.

4. Externe rapporten

- De AFM schrijft in een [rapport uit 2021](#) dat bij kantoren die een beperkt aantal wettelijke controles per jaar verrichten, de kans significant groter is dat de kwaliteit daarvan tekortschiet. Ook de hoogte van de omzet

³² <https://www.sra.nl/nieuwsoverzicht/2024/nba-commissie-mkb-novaa-en-sra-publiceren-agenda-voor-kleinere-mkb-praktijken>

van de accountantsorganisatie en de vergoeding per controle zijn volgens het rapport van invloed op de kwaliteit.

- In het rapport “Tijd voor heldere keuzes” van de Expertgroep Educatie komt de AA Assurance variant niet meer voor: alle gecertificeerden voor wettelijke controles zijn hierin RA op basis van een WO-Master.
- De Expertgroep Educatie stelt voor het domein voor controles en overige assurance iets op te rekken tot minder complexe entiteiten door voor te stellen te onderzoeken of de nieuwe IAASB-standaard voor minder complexe entiteiten gehanteerd zou kunnen worden door de AA zonder certificeringsbevoegdheid voor wettelijke controles^{33 34}.

Naar aanleiding van deze ontwikkelingen is gezocht naar het toekomstbestendig maken van de AA in het MKB en het vergroten van de aantrekkelijkheid en studeerbaarheid voor jonge professionals, indachtig de geringe aantrekkingskracht van de AA Assurance variant. De analyse hiervan is samengevat in de hierna volgende tabellen.

³³ De International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) heeft in december 2023 de International Standard on Auditing for Audits of Financial Statements of Less Complex Entities (hierna: 'LCE-Standaard') uitgebracht. Bij de LCE-Standaard mag de NBA zelf bepalen of deze wordt ingevoerd. Dit is anders dan bij de gebruikelijke internationale standards van de IAASB die verplicht zijn.

³⁴ Onder auspiciën van het College Beroepsreglementering is NBA in 2024 een projectgroep gestart om te verkennen of een eventueel gebruik van de IAASB LCE standaard in Nederland mogelijk zou zijn. De uitkomsten van dit project zijn nog niet beschikbaar.

5.2 Analyse varianten ter verbetering van de positionering van AAs

Variant	Kernmerken	Voordelen	Nadelen
1. Maak iedere AA certificeringsbevoegd voor jaarrekeningcontroles	<ul style="list-style-type: none"> - De AA Accountancy MKB opleiding verrijken met meer omvang en diepgang van vakken die te maken hebben met de certificerende rol. - Sterke vergroting van het aantal praktijken dat is gericht op assurance en dan met name jaarrekeningcontrole. - Te behalen master voor alle AAs. 	<ul style="list-style-type: none"> - Dit versterkt het profiel van de AA ten opzichte van administratiekantoren. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jonge professionals die voor Accountancy MKB kiezen doen dat niet vanwege (overige) assurance; dan hadden ze waarschijnlijk het RA track gekozen. Ze zijn na de opleiding vaak niet van plan assurance-opdrachten uit te voeren. - De huidige AA Accountancy MKB lijkt in een brede behoefte te voorzien voor zowel studenten, als accountantskantoren en hun opdrachtgevers. De kans bestaat dat toevoeging van assurance en assurance-uren en de eis van een master aan de huidige AA-opleiding leidt tot een lagere instroom.
2. Certificeringsbevoegdheid voor wettelijke controles alleen voor RAs	<ul style="list-style-type: none"> - Een AA kan na de Accountancy MKB studie kiezen voor een certificeringsprofiel en volgt dan een premaster, master en postmaster op een universiteit. - De AA Assurance variant vervalt. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitsluitend verdieping voor AAs die hiervoor kiezen. Voor studenten die met name advies willen geven en minder waarde hechten aan assurance staat nog steeds de richting AA Accountancy MKB open en blijft een belangrijke doelgroep behouden voor de accountancy. - In het kader van leven lang leren kun je op een later moment kiezen voor de RA-titel. - Verduidelijkt de positionering in de markt: RAs wel en AAs niet certificeringsbevoegd voor de wettelijke controle. 	<ul style="list-style-type: none"> - De step up naar de universiteit is een flinke horde, met name door het wetenschappelijke gehalte in de WO-master. <p>Mogelijke oplossing:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vergroten aantrekkelijkheid van de master met een duidelijkere verbinding met de praktijk.

Variant	Kernmerken	Voordelen	Nadelen
<p>3. Certificeringsbevoegdheid behalen via AA Assurance opleiding na de Accountancy MKB opleiding</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Een AA kan na of in plaats van de Accountancy MKB studie kiezen voor een certificeringsprofiel en volgt dan de AA Assurance studie (met een HBO-Master). 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitsluitend verdieping voor AAs die hier voor kiezen. Voor studenten die met name advies willen geven en minder waarde hechten aan assurance staat nog steeds de richting AA Accountancy MKB open en blijft een belangrijke doelgroep behouden voor de accountancy. - In het kader van leven lang leren kun je op een later moment kiezen voor de certificeringsbevoegdheid. - Een voordeel kan ook zijn dat de assurance voor de RA en AA gericht zijn op een ander marktsegment, waarbij die accenten in de opleiding naar voren komen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Instandhouding van 2 varianten tot het opleiden van wettelijk controleur met verschillend opleidingsniveau en bevoegdheden.
<p>4. Verduidelijking profilering AA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Betere profilering van wat de AA wél kan (afgezien van wettelijke controle) met de focus op ‘grootverbruikers’ van accountantsdiensten: overheid en banken. 	<ul style="list-style-type: none"> - Betere profilering in de markt welke full service de AA kan aanbieden, al dan niet in samenwerking met andere accountants die wettelijke controles mogen uitvoeren (binnen het kantoor of collegiaal met andere kantoren). 	<ul style="list-style-type: none"> - Leidt mogelijk tot specifieke wensen rond opleiding en ervaring door overheid en banken.

Dit leidt tot de volgende recapitulatie:

Variant	Toekomstbestendig	Aantrekkelijker en studeerbaardere opleiding	Haalbaar en uitvoerbaar
1. Iedere AA certificeringsbevoegd.	Nee, het verkleint de potentiële instroom en de markt (her)positioneert zichzelf met clustering van controles binnen een kantoor of in samenwerking met andere kantoren.	Nee, risico op studenten in de samenstelmarkt die afzien van AA omdat er een verplichting voor studie en stage is voor certificerende rol.	Nee, stageverplichtingen niet inpasbaar voor iedere AA.
2. Certificeringsbevoegdheid alleen voor RAs.	Ja: het is dan duidelijk dat alleen de RA wettelijke controles mag aftekenen.	Ja, doorstuderen alleen voor de AAs die dat willen. Aandachtspunt is dat de sprong van Accountancy MKB naar WO-master mogelijk te groot is.	Ja, mits betere doorstroom via (pre)master. Ter overweging is om een HBO-master als toereikend te achten voor deze groep ervaren praktijk professionals.
3. Certificeringsbevoegdheid behalen via AA Assurance opleiding, na de Accountancy MKB opleiding.	Deels. Verdieping voor degenen die certificeringsbevoegd willen worden. Anderzijds draagt het niet bij aan duidelijkheid naar de maatschappij.	Ja, doorstuderen alleen voor de AAs die dat willen. Nee, de studenten die assurance willen, kiezen nu ook al voor de RA-variant.	Ja, met een betere profilering en doorstroom vanuit Accountancy MKB. Aan CEA om aan te geven waaraan moet worden voldaan (zoals dat nu ook al in de eindtermen is opgenomen).

Toelichting herijking Verordening op de Beroepsprofielen inclusief consultatievragen

Variant	Toekomstbestendig	Aantrekkelijker en studeerbaardere opleiding	Haalbaar en uitvoerbaar
<p>4. Verduidelijking profilering AA: borgen dat ook zij assurance mogen verstrekken in accountantsprotocollen en lening convenanten.</p>	<p>Ja, het gaat om de specifieke invulling voor beoogde gebruikers van de accountantsproducten.</p>	<p>Ja, vergt wel een mogelijke verdieping (theorie en praktijk) voor assurance-opdrachten.</p> <p>Eventuele aanvullende stagevereisten kunnen in de markt kantoor overstijgend worden ingeregeld.</p>	<p>Ja, mits medewerking overheid/banken.</p>

Op basis van deze analyse wordt het volgende voorgesteld in lijn met het rapport Tijd voor Heldere Keuzes van de Expertgroep Educatie:

1. Geef AAs met de oriëntatie Accountancy MKB die de bevoegdheid voor het uitvoeren van wettelijke controles willen, de mogelijkheid om daartoe opgeleid te worden. Dit kan na hun opleiding tot AA, via de route premaster-master-postmaster, zoals dat ook geldt voor RAs.
2. Accountants die zijn opgeleid volgens de oriëntatie Accountancy MKB moeten aansluitend een opleiding Assurance kunnen volgen die opleidt tot het kunnen uitvoeren van wettelijke, statutaire en vrijwillige controles van jaarrekeningen van organisaties die zij in hun werkomgeving bedienen, in het algemeen kleine en middelgrote organisaties die hun jaarrekening opstellen volgens RJ en RJk.
3. Accountants krijgen de titel RA na het succesvol doorlopen van dit curriculum en het behalen van de aanvullende praktijkopleiding voor Assurance.
4. Accountants met oriëntatie Accountancy MKB die binnen de hiertoe behorende praktijkopleiding voldoende aantoonbare kennis en ervaring hebben opgedaan op het gebied van jaarrekeningcontrole, kunnen gebruikmaken van een verkortingsregeling voor de oriëntatie Assurance. Die geeft recht op een mogelijk verkorte praktijkstage die leidt tot inschrijving in het accountantsregister als RA.

Om dit te bereiken is het noodzakelijk om het doorstroomprogramma richting RA zorgvuldig te ontwikkelen, door:

- te onderzoeken of de master door het inbrengen van meer praktijkcases aantrekkelijker wordt;
- het stroomlijnen van het doorstroomcurriculum en de praktijkstage, met inachtneming van het reeds doorlopen programma voor AA.

5.3 Voorbehouden handelingen

Daarnaast wordt voorgesteld om in lijn met het rapport Tijd voor Heldere Keuzes van de Expertgroep Educatie de toegestane dienstverlening ('voorbehouden handelingen') voor AAs uitgezonderd de wettelijke controle beter te beschrijven.

Ten onrechte kan in de markt en bij accountants in het MKB de perceptie leven dat 'niet-certificerend' inhoudt dat de accountant geheel geen assurance-opdrachten mag uitvoeren. NBA werkt daarom aan een overzicht van toegestane assurance-diensten op basis van huidige regelgeving.

Eventuele verduidelijking of gewenste uitbreiding van de toegestane opdrachten (anders dan wettelijke controle) vergt nadere afstemming van de NBA met de MKB-vertegenwoordiging. Mogelijk is het op basis van de uitkomst van die discussie noodzakelijk om het curriculum van de oriëntatie Accountancy MKB te evalueren, om recht te doen aan de wens om meer assurance in het niet-wettelijke domein te mogen verlenen. Uit deze evaluatie kan blijken dat bepaalde huidige vakken in dat curriculum

minder aandacht zouden kunnen krijgen en andere vakken meer aandacht. Een voorbeeld hiervan is advisering op het gebied van strategische analyse of bedrijfsoverdracht op conceptueel niveau te behandelen in plaats van volledig te doorgronden. Via na-ervaringsonderwijs kan een accountant zich verder verdiepen. Meer aandacht voor audit & assurance zou daarvoor in de plaats kunnen komen.

5.4 MSc Accounting

Ook wordt in het rapport 'Tijd voor Heldere Keuzes' voorgesteld om een MSc Accounting verplicht onderdeel te laten zijn van de opleiding tot AA. Dit advies is vooralsnog niet overgenomen, omdat dit de opleiding verzwaart en de aantrekkelijkheid van de opleiding hierdoor vermindert. Uit de stakeholdersdialogen in het kader van Herijking Beroepsprofiel bleek geen van de geraadpleegde stakeholdersgroepen voorstander van deze voorgestelde verplichting voor AAs. Een HBO-Master is wel in de consultatievragen opgenomen.

Consultatievragen

- 1) Vindt u dat alle accountants certificeringsbevoegd voor de wettelijke controle moeten worden opgeleid? Wat zijn daarbij uw overwegingen?
- 2) Bent u het er mee eens dat er de mogelijkheid is te kiezen voor de opleiding Accountancy, die opleidt tot accountant zonder certificerende bevoegdheid voor de wettelijke controle met een facultatieve aanvullende opleiding Assurance? Wat zijn daarbij uw overwegingen?
- 3) Vindt u dat de AA zonder certificeringsbevoegdheid voor de juiste positionering een zwaarder profiel moet hebben op het gebied van audit & assurance? Ziet u dat als onderdeel van de Accountancy MKB opleiding, als onderdeel van een vervolgstudie Assurance of van beide?
- 4) Vindt u het noodzakelijk dat de AA die de oriëntatie Accountancy MKB heeft gevolgd en aansluitend RA wil worden een wetenschappelijke master moet volgen of zou in uw optiek een HBO-Master ook toepasbaar zijn? Wat zijn daarvoor uw overwegingen? Levert een wetenschappelijke master en HBO-master daarbij in uw optiek differentiatie in bevoegdheden en dus in de opleiding op en zo ja, welke? Als u een opleider bent, zou u dan overwegen een HBO-master Assurance aan te bieden?
- 5) Zijn voor de opleiding Accountancy MKB ten behoeve van de problematieken waarmee het MKB te maken heeft en waarvoor de accountantskantoren dus een adviesoplossing moeten zien te vinden, voor de opleiding Accountancy MKB kennis en vaardigheden op masterniveau vereist of volstaat een opleiding op post HBO-niveau? Is het dan raadzaam de post HBO-opleiding om te bouwen tot een MSc opleiding of verdient het de voorkeur om naast een op overige assuranceopdrachten gerichte post HBO-opleiding een MSc aan te bieden waarin de vereiste kwalificaties zijn opgenomen?

- 6) Accountants met het Accountancy MKB profiel worden opgeleid met een focus op samenstellen, fiscaliteit en advisering. RAs worden opgeleid met een audit & assurance profiel. Vindt u dat RAs aanvullende kwalificaties moeten behalen om in het marktsegment MKB werkzaam te zijn? Zo ja, op welke wijze?
- 7) Heeft u andere suggesties over de positionering van de AA in het MKB?

Hoofdstuk 6: Continue professionele ontwikkeling

De opleiding tot accountant legt een stevig fundament voor een succesvolle en duurzame loopbaan in het vakgebied. Ontwikkelingen in de werkomgeving of een overstap naar een ander werkveld vragen om het bijspijkeren van kennis, kunde en competenties.

In de snel veranderende wereld is continu leren, én het onderhouden van kennis en kunde, daarom geen optie maar een noodzaak. De omgeving en bijbehorende eisen veranderen in hoog tempo. Momenteel zijn er veel voorbeelden van ingrijpende maatschappelijke/politieke veranderingen, sociale veranderingen en technologische verandering. Vakkennis alleen is voor een accountant niet voldoende. Vakbekwaamheid in brede zin vereist meer. Het behalen van de accountantstitel is slechts het begin.

Educatie en ontwikkeling voor accountants richt zich daarom op voortdurend leren en ontwikkelen. Dat begint in het initieel onderwijs, zet zich voort bij de praktijkopleiding en na het behalen van de accountantstitel via de permanente educatie en binnen de professionele omgeving. Werken in de accountancy vraagt om continue professionele ontwikkeling.

6.1 Een aantrekkelijk loopbaanperspectief

De ontwikkelmogelijkheden binnen de accountancy zijn talrijk, divers en onuitputtelijk. Dat maakt het beroep ook zo aantrekkelijk. Een accountantstitel geeft een sterke inhoudelijke basis met tal van mogelijkheden, afhankelijk van persoonlijke voorkeuren en wensen.

Zo zijn er voldoende mogelijkheden voor ‘verticale’ ontwikkeling. Denk hierbij aan de ontwikkeling binnen een oriëntatie en bijbehorend werkveld waarbij de ontwikkeling van uitvoeren, via beïnvloeden naar beslissen mogelijk is. Daarbij neemt de complexiteit van werkzaamheden toe.

Ook ‘horizontaal’ ontwikkelen is mogelijk. Denk hierbij aan het diversifiëren van vaardigheden, ervaringen binnen verschillende rollen of professionele omgevingen.

Daarnaast zijn er nog vele andere voorbeelden, zoals verandering van werkveld of omgeving naar bijvoorbeeld een toezichtsfunctie of docentschap.

6.2 Een lerend beroep

In een tijdperk van overvloed aan informatie en kennis is de kernvraag: hoe kun je als professional je benodigde vakkennis bijhouden en die vervolgens verwerken in je

dagelijkse beroepspraktijk³⁵? Professionele ontwikkeling is gedurende je loopbaan voortdurend in beweging, rondom professionele vraagstukken, maar ook rondom persoonlijke ontwikkeling.

In de verschillende fases van de loopbaan zal de accountant veel verschillende soorten (complexe en morele) vraagstukken tegenkomen. Niet alleen als startbekwame accountant, maar ook als meer ervaren accountant of als expert.

Zo kan het dat een accountant overstapt naar een nieuwe functie of een andere rol krijgt. Een openbaar accountant kan de overstap maken naar het bedrijfseconomisch werkveld. En een accountant kan toezichthouder of commissaris worden, of kiezen voor een specialisatie.

De ontwikkeling van accountants is gerelateerd aan de professionele omgeving. Accountants kunnen meerdere rollen en functies na- en naast elkaar uitoefenen, ook in diverse werkvelden. Deze mogelijkheden maken het beroep van accountant zo divers en aantrekkelijk.

Dat betekent dat de ontwikkeling geen lineaire lijn is, maar de professionele identiteit volgt. De accountant ontwikkelt zich niet alleen in de breedte van het beroep in de maatschappelijke context, maar verdiept en versterkt ook binnen de werkomgeving of specialisatie waarin de accountant op dat moment zit. De accountant groeit van beginnend, naar ervaren, naar wellicht expert. Dat vergt een voortdurende investering in leren en ontwikkelen.

Het belang van de praktijk als kennisbron is eveneens groot, voor het verzamelen van zogenoemd 'practice-based evidence', wat essentieel is voor de uitoefening van het beroep en professionele ontwikkeling. Leren, ontwikkelen en reflecteren is een continu onderdeel van een ambachtelijke, vakmatige professionaliteit, waar werkplezier, beroepsidentiteit en beroepseer onderdeel van uitmaken³⁶.

De verantwoordelijkheid voor de continue professionele ontwikkeling ligt bij de accountant zelf. De VGBA beschrijft immers onder vakbekwaamheid en zorgvuldigheid (artikel 12) het volgende: 'de accountant houdt de eigen vakbekwaamheid op het niveau dat is vereist om een professionele dienst op een adequate wijze te kunnen verlenen'.

6.3 Onderhoud van het DNA

Zoals ook in hoofdstuk 3 over het DNA van de accountant is beschreven, houdt de accountant de vakbekwaamheid op het niveau dat vereist is voor een adequate beroepsuitoefening. De accountant beschikt over een reflectief en lerend vermogen om snel nieuwe informatie en vaardigheden eigen te maken, te begrijpen en toe te passen.

³⁵ Canon van het Leren, Manon Ruijters en Robert-Jan Simons, H38, reflective practitioner, Donald Schön,

³⁶ Canon van het Leren, Manon Ruijters en Robert-Jan Simons, H38, reflective practitioner, Donald Schön,

In een loopbaan kan een accountant kiezen om in verschillende werkvelden werkzaam te zijn. Opgedane kennis en ervaring uit eerdere werkvelden zijn daarbij bruikbaar, maar deze kennis kan ook gedateerd raken.

Iedere accountant is verantwoordelijk om in het kader van permanente educatie periodiek na te gaan welke leerbehoeften er zijn voor een goede beroepsuitoefening. Dat geldt specifiek voor de situatie dat de accountant wisselt van werkveld of werkomgeving. Daarbij zijn de volgende situaties te onderscheiden:

6.3.1 Terugkeren naar de werkvelden van wettelijke controle of CSRD-assurance

Specifieke aandacht is er voor accountants die vanuit een ander werkveld terug willen keren naar het werkveld van wettelijke controles en CSRD-assurance op basis waarvan zij destijds de accountantstitel hebben verkregen. De aard en omvang van de benodigde educatie is sterk afhankelijk van het aantal tussenliggende jaren buiten het werkveld van de wettelijke controle, de ontwikkelingen in wet- en regelgeving (inclusief verslaggeving, audit & assurance en andere vakgebieden) en het segment en/of de branche waarin de controles worden uitgevoerd.

De accountantsorganisatie waar deze accountant werkzaam is, zal in het kader van haar verantwoordelijkheid voor het kwaliteitsmanagementsysteem zorgdragen voor een adequate educatie van haar professionals, mede leidend tot het aanwijzen van accountants richting de AFM die namens de accountantsorganisatie wettelijke controles mogen leiden.

NBA houdt in het kader van toezicht op de kwaliteitssystemen toezicht op de naleving van deze verplichting voor accountants die terugkeren naar het werkveld van de wettelijke controle en CSRD assurance.

6.3.2 Andere werkvelden in de oriëntaties Assurance en Accountancy MKB

Ook in geval van wisseling van werkveld binnen het openbare beroep anders dan naar wettelijke controle en ESG-assurance kan leiden tot een aanvullende leerbehoefte. Zo kan een accountant die voorheen werkzaam was bij de controle van beursfondsen wisselen naar een werkveld binnen MKB, waarbij de accountant specifieke leerbehoeften kan hebben op diverse gebieden, bijvoorbeeld belastingaspecten voor DGAs of strategische advisering.

De primaire verantwoordelijkheid ligt uiteraard bij de accountant zelf voor het invullen van deze leerbehoeften. Ook in deze situatie heeft de accountantsorganisatie waar deze accountant werkzaam is in het kader van haar verantwoordelijkheid voor het kwaliteitsmanagementsysteem de zorgplicht voor een adequate educatie van haar professionals.

6.3.3 Andere werkvelden

De accountant kan ook overstappen naar een werkveld dat niet beschikt over een kwaliteitssysteem op organisatieniveau. Een voorbeeld hiervan is het werkveld van controller of financieel directeur: de verantwoordelijkheid voor de invulling van de

specifieke leerbehoeften en het voldoen aan de gedrags- en beroepsregels ligt uitsluitend bij de betreffende accountant.

6.4 Onderhoud van de specialisatie/bevoegdheid

Zolang een accountant een specialisatie uitvoert binnen het werkveld waarin de accountant werkzaam is, is onderhoud noodzakelijk en essentieel. Vanaf 1 januari 2026 kunnen accountants bij de oriëntatie Audit & Assurance kiezen voor de specialisatie CSRD. Tot die tijd geldt een overgangsregeling³⁷. Het op peil houden van de kennis zal via de reguliere PE-verplichting verlopen.

6.5 Permanente educatie

Accountants zijn op grond van de gedrags- en beroepsregels verplicht om hun vakbekwaamheid op peil te houden. Permanente educatie (PE) is hierbij cruciaal en niet vrijblijvend.

De NBA ziet toe op de uitvoering van de Nadere voorschriften Permanente Educatie door de individuele accountant, in het kader van bevordering en bewaking van na-ervaringsonderwijs. In samenhang hiermee kan de NBA, eisen stellen aan het onderhouden en ontwikkelen van het DNA en het eigen maken van nieuwe kennis en kunde en competenties door accountants.

Het huidige PE-portfoliosysteem helpt accountants niet alleen om hun kennis en vaardigheden op peil te houden, maar biedt ook de vrijheid en autonomie om hun eigen leertraject vorm te geven, afgestemd op hun persoonlijke omstandigheden, doelen en de praktijk.

Consultatievraag

- 1) Vindt u dat de continue professionele ontwikkeling in voldoende mate is verwerkt in het Beroepsprofiel?

³⁷ Zie nba.nl voor de overgangsregeling CSRD

Hoofdstuk 7: Fase 2 - Loopplanken naar een toekomstbestendig accountantsregister

7.1 Opleidingstitel en beroepstitel

In lijn met het rapport van de Expertgroep Educatie wordt onderscheid gemaakt tussen opleidingstitel en beroepstitel: de opleidingstitel kun je behouden zolang je aan de voorwaarden van inschrijving voldoet (PE-verplichtingen, contributie, houden aan fundamentele beginselen).

De door de Expertgroep Educatie voorgestelde benaming van de opleidingstitel en beroepstitels (MSc Auditing voor Register Auditors en MSc Accounting voor Accountant Adviseurs) wordt niet overgenomen. Het zou namelijk inhouden dat een RA of AA, die niet meer actief is in het beroep van auditor of adviseur de inschrijving in het accountantsregister verliest. Dat betekent dat accountants in business niet meer zichtbaar zijn en ook herintrede in het openbare beroep wordt bemoeilijkt.

In plaats daarvan wordt voorgesteld om te werken naar analogie van de medische sector, waar in het BIG-register (Beroepen in de Gezondheidszorg) wordt vermeld dat iemand arts is en ook de specialisatie wordt genoemd (bijvoorbeeld huisarts, cardioloog etc.). Deze specialisatie vervalt na vijf jaar als de arts niet meer een minimumaantal uren het specialisme praktiseert of niet is voldaan aan de eisen van permanente educatie die behoort bij dit specialisme. Inschrijving als arts blijft (mits is voldaan aan een aantal randvoorwaarden).

Voor accountants betekent dit dat de opleidingstitel RA respectievelijk AA is, en dat de specialisatie beroepstitel aangeeft. Er is overwogen om in plaats van RA en AA andere aanduidingen te gebruiken als opleidingstitel.

Voorgesteld wordt om ook in de toekomst zowel de beroepstitel RA of AA en eventuele specialisaties zichtbaar te maken in het register. Na inschrijving kan mogelijk de specialisatie vervallen als blijkt dat de accountant niet meer werkzaam is in de betreffende specialisatie of niet heeft voldaan aan de PE-verplichtingen die gelden voor de specialisatie. In het accountantsregister blijft zichtbaar welke specialisatie de accountant oorspronkelijk had en wanneer die is vervallen.

7.2 Specialisaties

Elke RA wordt in beginsel opgeleid tot het uitvoeren van wettelijke controles. AAs die op dit moment een certificerende bevoegdheid hebben, behouden deze bevoegdheid, met uitzondering van het OOB-domein. Deze certificerende accountant heeft de specialisatie van financial auditor. Voor hen geldt net als voor de RA met een specialisatie dat die onderhouden moet worden zoals beschreven in de vorige paragraaf.

7.2.1 CSRD-specialisatie

Momenteel is een klein deel van de accountants specialist in duurzaamheidsassurance. Gezien de grootte van het aantal ondernemingen dat CSRD-assuranceplichtig wordt (schattingen lopen uiteen van 3.000-4.000)³⁸ is het niet mogelijk om met een pool van specialisten de werkzaamheden voor alle CSRD-plichtige ondernemingen uit te voeren. Dat houdt in dat de accountant die de jaarrekeningcontrole uitvoert, ook de CSRD-assurance verricht, mits deze daartoe bevoegd en bekwaam is.

Op het moment dat diepgaandere kennis noodzakelijk is, moet een specialist worden ingeschakeld van de afdeling sustainability assurance of moet een externe materiedeskundige toegevoegd worden aan het team. Dit vraagt in de toekomst een bredere groep die kan worden ingeschakeld als specialist dan accountants in het verleden gewend waren.

7.2.2 Andere specialisaties

De accountant kan na een wetswijziging aanvullende specialisaties verkrijgen. Een hiervan is de specialisatie CSRD-assurance, die al in de huidige wetgeving een aanvullende aantekening oplevert in het accountantsregister.

De NBA kan ook overgaan op het erkennen van andere specialisaties, waarin start-, opleidings- en ervaringseisen kunnen worden gesteld. Te denken valt aan IT-auditors, forensic auditors etc.

7.2.3 RA zonder financial audit specialisatie

In de huidige situatie heeft elke RA vanuit de theorieopleiding en de praktijkstage een financial audit profiel. Het rapport van de Expertgroep Educatie volgend zou een RA in de toekomst ook opgeleid kunnen worden met een andere specialisatie, zonder ook werkzaam te zijn in het werkveld van financial auditor. Daarmee wordt recht gedaan aan de groeiende behoefte aan verschillende competenties in een financial audit, CSRD-audit, IT-audit, al dan niet in het kader van integrated reporting en integrated audit. Het accountantsberoep wordt hiermee ook toekomstbestendiger en de opleiding tot RA aantrekkelijker voor een nieuwe generatie maatschappelijk betrokken professionals.

Waar binnen de huidige wetgeving een RA impliciet altijd een specialisatie financial audit heeft, zou bij een aanpassing van BW2 Titel 9 ook een professional met een andere specialisatie dan financial audit RA kunnen zijn. Dit kan door aanpassing van artikel 393.5 'een RA met aantekening financial audit en een AA met aantekening financial audit'.

³⁸ Inschatting eind 2024, voorafgaand aan aankondiging door de Europese Commissie over een onderzoek naar een vereenvoudiging van de CSRD en CSDDD.

De accountant kan zich ook in het kader van na-ervaringsonderwijs bekwamen in aanvullende specialisaties. De NBA kan met betrekking tot specialisaties eisen stellen aan het vereiste opleidingsniveau en -inhoud en praktijkervaring die nodig zijn voor een aanvullende aantekening in het accountantsregister. Hiervoor is een wetswijziging nodig.

7.2.3 Kaders voor aanvullende specialisaties

Om te kwalificeren als specialisatie ten dienste van het accountantsregister zouden de volgende randvoorwaarden moeten gelden:

1. De professional moet een opleiding hebben die gelijkwaardig is aan die voor accountants met betrekking tot:
 - a. Het opleidingsniveau
 - b. Het DNA dat geldt voor alle accountants
 - c. De vereisten die gelden voor de betreffende oriëntatie
 - d. De vereisten aan de praktijkopleiding
2. De specialisatie moet van maatschappelijke waarde zijn. Dit ter voorkoming van een wildgroei van specialisaties waarbij het voor de maatschappij niet meer duidelijk is wat de voorbehouden handelingen zijn. Dit komt tot uiting door de betrokkenheid van beoogde gebruikers en waar van toepassing de wetgever.
3. Er moeten regels worden geformuleerd op welke wijze de specialisatie van kracht blijft en op welke wijze NBA daarop toezicht kan houden.

Het definiëren van een specialisatie en het (blijven) voldoen aan de vereisten is niet zonder consequentie: het vergt studie, praktijken, PE-registratie etc. Dat houdt in dat het niet wenselijk is dat voor elke mogelijk werkomgeving een specialisatie wordt gecreëerd. Zo zijn accountants in business in veel verschillende werkomgevingen actief, waardoor er een wildgroei aan specialisaties zou kunnen ontstaan. Ook moet er binnen het openbaar beroep voldoende flexibiliteit zijn om verschillende soorten marktsegmenten te bedienen.

Naam	Lidnummer	Titel		Specialisatie				Voorbeeld
		RA	AA	Financial Auditor	Specialisatie CSR	Specialisatie X	Specialisatie Y	
F. Atima	12345		x					Accountant met MKB Accountancy opleiding
G.Loria	23456	x	x	x				Accountant met MKB Accountancy opleiding en RA opleiding met specialisatie Financial Audit
P. Aula	89123		x					Accountant met AA opleiding nu in business
P. Ieter	45678	x		x				Accountant met RA opleiding met specialisatie Financial Audit
M.Orero	67891	x		x	x			Accountant met RA opleiding met specialisaties Financial Audit & CSR
J. Ans	34567	x		x		x		Accountant met RA opleiding met specialisaties Financial Audit & X
J. Eroen	78912	x		x			x	Accountant met RA opleiding met specialisaties Financial Audit & Y
K. Laas	56789	x						Accountant met RA opleiding nu in business

Fig 3: Voorstel opbouw NBA-accountantsregister

Consultatievragen

- 1) Kunt u zich vinden in een accountantsregister dat onderscheid maakt tussen opleidingstitel en beroepstitel naar analogie van het medische beroep?
- 2) Kunt u zich vinden in gehanteerde terminologie RA resp. AA als opleidingstitel of heeft een ander voorkeursalternatief?
- 3) Wat is voor u een redelijke termijn voor het vervallen van de specialisaties: 5 jaar zoals in het medisch beroep, of een andere termijn?
- 4) Welke specialisaties ziet u voor zich voor de AA?
- 5) Bent u van mening dat een RA altijd eerst de financial audit-specialisatie moet hebben behaald voordat een andere specialisatie wordt behaald (huidige situatie) of dat je ook RA kunt worden vanuit een andere specialisatie zonder financial auditor te zijn?
- 6) Kunt u zich vinden in de randvoorwaarden voor het definiëren van aanvullende specialisaties?
- 7) Kunt u maximaal 5 mogelijke specialisaties noemen die u het meest wenselijk acht en kunt u aangeven hoe u tot uw keuze bent gekomen?
- 8) Als er sprake is van een specialisatie, welke instantie zou dan naar uw mening verantwoordelijk zijn voor de toelatingsvereisten en het houden van toezicht op naleving? NBA, CEA, overheid, andere instanties?

Hoofdstuk 8: Verantwoording

De opdracht door het NBA Bestuur voor de herijking van het Beroepsprofiel is tot stand gekomen naar aanleiding van het Rapport ‘Tijd voor Heldere Keuzes’ van de Expertgroep Educatie.

De Expertgroep Educatie heeft een aantal adviezen gegeven die door het kernteam Herijking Beroepsprofiel zijn meegenomen in de overwegingen om te komen tot het huidige rapport.

Daarbij is het van belang te onderkennen dat de adviezen van de Expertgroep Educatie op een breder vlak lagen dan hetgeen is opgenomen in dit huidige rapport. Dit betreft onder andere de rol van de CEA, de Raad voor de Praktijkopleidingen en de opleiders.

In de volgende tabel zijn de adviezen van de Expertgroep Educatie samengevat en de wijze waarop het Kernteam Herijking Beroepsprofiel hierop op reflecteert.

Daarnaast maakt het Kernteam onderscheid tussen acties die binnen het huidige wettelijke kader passen en opgenomen kunnen worden in de voor te leggen Verordening op de Beroepsprofielen op 16 juni 2025 (fase 1) en acties die een wetsaanpassingen vergen c.q. een nadere uitwerking nodig hebben (fase 2).

Hoofdstuk/paragraaf in rapport 'Tijd voor Heldere Keuzes'	Advies Expertgroep	Reflectie Kernteam	Referentie in dit rapport
2	Naar twee beroepsprofielen	<p>Accountants in de hele keten zijn relevant voor de maatschappij en kunnen in hun loopbaan werkzaam zijn in verschillende werkvelden. Zij delen een gezamenlijke DNA als basis die verder wordt ontwikkeld al naar gelang de focus van de opleiding. In de verordening op de beroepsprofielen wordt onderscheid gemaakt tussen RA en AA.</p> <p>Op basis van het rapport van de Expertgroep Educatie zouden accountants bij het verlaten van hun werkveld van register auditor c.q. accountant adviseur de inschrijving in het register verliezen, hetgeen de aantrekkelijkheid van het beroep niet vergroot. In hoofdstuk 7 (= fase 2) is een voorstel gedaan om een onderscheid te maken tussen opleidingstitel (RA en AA) en beroepstitel (met specialisaties).</p>	Hoofdstuk 3, 6 en 7
3	Ontwerpcriteria voor de twee beroepsprofielen		
3.1	Beschrijf beide beroepen vanuit het model van een T-shaped professional	Concept is meegenomen in het voorstel.	Hoofdstuk 3, 4, 6 en 7
3.2	Maak beroepsprofielen inhoudelijk zo concreet, compleet en tijdloos mogelijk	Hieraan is opvolging gegeven.	Hoofdstuk 3, 4, en 6

Toelichting herijking Verordening op de Beroepsprofielen inclusief consultatievragen

Hoofdstuk/paragraaf in rapport 'Tijd voor Heldere Keuzes'	Advies Expertgroep	Reflectie Kernteam	Referentie in dit rapport
3.3	Hanteer voor elk beroepsprofiel een actieve stijl in de vorm van en narratief van maximaal twee pagina's	Hieraan wordt opvolging gegeven in de volgende fase.	
3.4	Leer van andere beroepen	Bij de totstandkoming van het rapport is uitdrukkelijk gekeken naar andere beroepen, waaronder het medische beroep en de advocatuur.	Hoofdstuk 3, 6 en 7
3.5	Expliciteer de 'voorbehouden handelingen' in het beroepsprofiel	<p>Dit betreft specifiek de toegestane dienstverlening door AAs zonder certificerende bevoegdheid voor de wettelijke controle. Deze zijn opgenomen in de toelichting op de verordening op de beroepsprofielen, in hoofdstuk 4 bij Accountancy MKB paragrafen.</p> <p>Buiten de wettelijke controle zijn er diverse soorten audit- en assurance diensten in het private en publieke verkeer. Denk hierbij aan subsidieverklaringen en verklaringen ten behoeve van een bank. Het is voor deze partijen niet altijd duidelijk of een verklaring van een AA die niet de wettelijke controle mag uitvoeren, wel toereikend is in de specifieke situatie.³⁹</p> <p>De NBA werkt aan een betere beschrijving van met name de overige assurance diensten die mkb-accountants mogen verrichten.</p>	Hoofdstuk 4 en 5

³⁹ Zo was het in het kader van de staatssteun in Covid-19 tijd voor een AA zonder aantekening wel mogelijk om een verklaring in het kader van de NOW-regeling (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid) af te geven maar niet in het kader van de TVL regeling (Ministerie van Economische Zaken).

Hoofdstuk/paragraaf in rapport 'Tijd voor Heldere Keuzes'	Advies Expertgroep	Reflectie Kernteam	Referentie in dit rapport
		Daarnaast vergt het een nadere afstemming met subsidiegevers (lees: overheid) en banken. Deze beoogde gebruikers moeten kunnen ervaren dat accountants die niet gecertificeerd zijn voor de wettelijke controle wel degelijk kwalificeren voor de gevraagde dienstverlening.	
3.6	Betrekt kennis van arbeidsmarkt en onderwijs bij het maken beroepsprofielen	Bij voorbereiding van dit rapport is met een brede groep van stakeholders gesproken binnen en buiten de NBA, waaronder onderwijsdeskundigen, opleiders, young profs, faculties, kantoren, overheids- en interne accountants, accountants in business, AFM en het Ministerie van Financiën	Bijlage 1
3.7	Houd de vaart erin en de druk erop	Het kernteam maakt onderscheid tussen acties die binnen het huidige wettelijke kader passen en opgenomen kunnen worden in de voor te leggen Verordening op de Beroepsprofielen op 16 juni 2025 (fase 1) en acties die een wetsaanpassingen vergen c.q. een nadere uitwerking nodig hebben (fase 2).	Hoofdstuk 7
4	Concept opzet voor twee beroepsopleidingen die naadloos aansluiten bij beroepsprofielen		
4.1	Nederland heeft hoogwaardig accountancy- en audit onderwijs maar ...	De voorgestelde Verordening op de Beroepsprofielen faciliteert de breed noodzakelijk geachte vernieuwing van de opleidingen.	Hoofdstuk 3 en 4
4.2	Kies een goed te hanteren aantal duidelijke kwalificaties in lijn met ieder beroepsprofiel	De voorgestelde Verordening op de Beroepsprofielen faciliteert het definiëren van duidelijke kwalificaties door de CEA.	Hoofdstuk 3 en 4

Hoofdstuk/paragraaf in rapport 'Tijd voor Heldere Keuzes'	Advies Expertgroep	Reflectie Kernteam	Referentie in dit rapport
4.3	Stel de kwalificaties op met behulp van onderwijs- en arbeidsmarktexperts	Dit thema valt buiten de reikwijdte van dit rapport en wordt in een breder kader opgepakt door de CEA.	
4.4	Onderscheid opleidingstitel en beroepstitel	<p>Het kernteam is voorstander van het maken van onderscheid tussen opleidings- en beroepstitel.</p> <p>Dit onderscheid kan worden gemaakt na een door te voeren wetswijziging en is daarmee onderdeel van fase 2.</p> <p>De door de expertgroep voorgestelde benamingen voor opleiding (MSc Auditing voor RAs en MSc Accounting voor AAs) zijn niet overgenomen: omdat</p> <ul style="list-style-type: none"> • dit een bredere instroom niet stimuleert voor RA studenten die een andere vooropleiding hebben genoten, • voor AA zijn momenteel onvoldoende aanknopingspunten voor de noodzaak van een MSc. Een MSc-eis voor AAs verzwakt onnodig de opleiding en draagt daarmee niet bij aan een aantrekkelijker beroep. <p>Naar analogie van het medische beroep wordt onderscheid gemaakt tussen de opleiding (tot RA of AA) en het uit te oefenen beroep met specialisaties.</p> <p>Accountants in business behouden hun (opleidings)titel, maar verliezen hun beroepsspecialisatie. Deze specialisatie kunnen zij op een later moment onder voorwaarden weer activeren.</p>	Hoofdstuk 7

Hoofdstuk/paragraaf in rapport 'Tijd voor Heldere Keuzes'	Advies Expertgroep	Reflectie Kernteam	Referentie in dit rapport
4.5	Pas de structuur en routing van de opleidingen aan	<p><u>Route naar certificeringsbevoegd</u></p> <p>Voor AAs zonder certificeringsbevoegdheid voor de wettelijke controle die na het behalen van hun titel certificeringsbevoegd willen worden, wordt een gestroomlijnd programma voorgesteld om op de leiden tot RA. Daarbij hoort de inhoud van de praktijkopleiding en een op maat gemaakt programma van (pre)master en postmaster.</p> <p>Een van de consultatievragen betreft de vraag of voor deze groep ervaren accountants een HBO-master toereikend is.</p> <p><u>Een breder spectrum aan register-auditors</u></p> <p>Er is opvolging gegeven aan het rapport van de Expertgroep Educatie door het voorstel om ook met andere competenties dan financial auditor RA te worden. Hiervoor is een wetswijziging nodig. Ook zonder die wetswijziging zijn specialisaties mogelijk, maar dan dient de betreffende professional eerst als financial auditor te zijn afgestudeerd.</p> <p>Omdat het bovenstaande een fundamentele aanpassing is in het NBA- register, wordt aan de leden van NBA in de ledenvergadering van 16 juni 2025 voorgelegd of dit voorstel kan worden uitgewerkt in fase 2.</p>	Hoofdstuk 5 en 7
4.6	Zorg voor échte beroepsopleidingen	De voorgestelde Verordening op de Beroepsprofielen stimuleert het combineren van het theorie- en praktijkdeel	Hoofdstuk 4

Hoofdstuk/paragraaf in rapport 'Tijd voor Heldere Keuzes'	Advies Expertgroep	Reflectie Kernteam	Referentie in dit rapport
		<p>van de opleiding. Dat is met name in de laatste deel van de opleiding relevant.</p> <p>Dit biedt de opleiders aanknopingspunten om hun curriculum te vernieuwen.</p>	
4.7	Maak opleidingen aantrekkelijker en studeerbaar	<p>De Verordening op de Beroepsprofielen geeft de CEA de basis voor de vernieuwing van de Eindtermen waarbij het DNA van de accountant centraal staat en gestimuleerd wordt om de theorie- en praktijkopleiding beter op elkaar aan te laten sluiten.</p> <p>Het is aan de CEA om het niveau en gedetailleerdheid van de eindtermen nader uit te werken.</p>	Hoofdstuk 3 en 4
4.8	Verbreed de instroom en maak de beroepsopleiding toegankelijker	De voorgestelde Verordening op de Beroepsprofielen faciliteert een door de CEA te bepalen beleidlijn hoe om te gaan met kandidaten met een andere vooropleiding.	
4.9	Vereenvoudig de instroom vanuit het buitenland	<p>Dit is in lijn met het vorige punt. Wat blijft staan is de vereiste MSc, aangezien het niet meer verplichten van een MSc een precedent zou zijn voor de reguliere instroom.</p> <p>In plaats daarvan worden opleiders opgeroepen hun MSc aantrekkelijker te maken voor (parttime) accountancystudenten.</p>	
4.10	Maak permanente educatie praktisch relevant	In de voorgestelde Verordening op de Beroepsprofielen wordt in het kader van leven lang leren benadrukt dat permanente educatie onlosmakelijk verbonden is met professioneel handelen. Specifieke aandacht is er voor de accountant met een verandering van werkveld.	Hoofdstuk 6

Toelichting herijking Verordening op de Beroepsprofielen inclusief consultatievragen

Hoofdstuk/paragraaf in rapport 'Tijd voor Heldere Keuzes'	Advies Expertgroep	Reflectie Kernteam	Referentie in dit rapport
5	Institutionele inbedding van het opleidings- en permanente educatiestelsel	Dit thema valt buiten de reikwijdte van dit rapport en wordt in een breder kader opgepakt door NBA en CEA. Een oriëntatie met andere beroepsorganisaties en CEA is in gang gezet.	

Bijlage 1: Geraadpleegde stakeholdergroepen

Overzicht gesprekken kernteam met stakeholders
AC-Scholenoverleg (hbo-accountantsopleidingen)
Autoriteit Financiële Markten
CEA (Commissie Eindtermen Accountantsopleiding)
College Beroepsreglementering
LIO Ledengroep Intern- en Overheidsaccountants
Ministerie van Financiën
MKB-platform (bestaat uit SRA, Novaa, NBA Commissie Mkb)
NBA Faculties
NBA Themaregisseurs
NBA Young Profs
NOREA
Platform Reguliere Vergunninghouders
PWA (Permanente Werkgroep Accountantsopleidingen)
RPO (Raad voor de PraktijkOpleidingen)
SGPB (Stuurgroep Publiek Belang)
VAAC (Vereniging particuliere hbo-accountantsopleidingen)
Young Boards 6 kantoren

Bijlage 2: Overzicht consultatievragen

Hoofdstuk 3

1. Herkent u het DNA (de belangrijkste competenties van de accountant)?
2. Zijn de omschreven werkvelden voldoende herken- en herleidbaar?

Hoofdstuk 4

2. Heeft u opmerkingen of suggesties bij dit hoofdstuk over de opleiding tot accountant?

Hoofdstuk 5

1. Vindt u dat alle accountants certificeringsbevoegd voor de wettelijke controle moeten worden opgeleid? Wat zijn daarbij uw overwegingen?
2. Bent u het er mee eens dat er de mogelijkheid is te kiezen voor de opleiding Accountancy, die opleidt tot accountant zonder certificerende bevoegdheid voor de wettelijke controle met een facultatieve aanvullende opleiding Assurance? Wat zijn daarbij uw overwegingen?
3. Vindt u dat de AA zonder certificeringsbevoegdheid voor de juiste positionering een zwaarder profiel moet hebben op het gebied van audit & assurance? Ziet u dat als onderdeel van de Accountancy MKB opleiding, als onderdeel van een vervolgstudie Assurance of van beide?
4. Vindt u het noodzakelijk dat de AA die de oriëntatie Accountancy MKB heeft gevolgd en aansluitend RA wil worden een wetenschappelijke master moet volgen of zou in uw optiek een HBO-Master ook toepasbaar zijn? Wat zijn daarvoor uw overwegingen? Levert een wetenschappelijke master en HBO-master daarbij in uw optiek differentiatie in bevoegdheden en dus in de opleiding op en zo ja, welke? Als u een opleider bent, zou u dan overwegen een HBO-master Assurance aan te bieden?
5. Zijn voor de opleiding Accountancy MKB ten behoeve van de problematieken waarmee het MKB te maken heeft en waarvoor de accountantskantoren dus een adviesoplossing moeten zien te vinden, voor de opleiding Accountancy MKB kennis en vaardigheden op masterniveau vereist of volstaat een opleiding op post HBO-niveau? Is het dan raadzaam de post HBO-opleiding om te bouwen tot een MSc opleiding of verdient het de voorkeur om naast een op overige assurance-opdrachten gerichte post HBO-opleiding een MSc aan te bieden waarin de vereiste kwalificaties zijn opgenomen?
6. Accountants met het Accountancy MKB profiel worden opgeleid met een focus op samenstellen, fiscaliteit en advisering. RAs worden opgeleid met een audit & assurance profiel. Vindt u dat RAs aanvullende kwalificaties moeten behalen om in het marktsegment MKB werkzaam te zijn? Zo ja, op welke wijze?
7. Heeft u andere suggesties over de positionering van de AA in het MKB?

Hoofdstuk 6

1. Vindt u dat de continue professionele ontwikkeling in voldoende mate is verwerkt in het Beroepsprofiel?

Hoofdstuk 7

1. Kunt u zich vinden in een accountantsregister dat onderscheid maakt tussen opleidingstitel en beroepstitel naar analogie van het medische beroep?
2. Kunt u zich vinden in gehanteerde terminologie RA resp. AA als opleidingstitel of heeft een ander voorkeursalternatief?
3. Wat is voor u een redelijke termijn voor het vervallen van de specialisaties: 5 jaar zoals in het medisch beroep, of een andere termijn?
4. Welke specialisaties ziet u voor zich voor de AA?
5. Bent u van mening dat een RA altijd eerst de financial audit-specialisatie moet hebben behaald voordat een andere specialisatie wordt behaald (huidige situatie) of dat je ook RA kunt worden vanuit een andere specialisatie zonder financial auditor te zijn?
6. Kunt u zich vinden in de randvoorwaarden voor het definiëren van aanvullende specialisaties?
7. Kunt u maximaal 5 mogelijke specialisaties noemen die u het meest wenselijk acht en kunt u aangeven hoe u tot uw keuze bent gekomen?
8. Als er sprake is van een specialisatie, welke instantie zou dan naar uw mening verantwoordelijk zijn voor de toelatingsvereisten en het houden van toezicht op naleving? NBA, CEA, overheid, andere instanties?

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

Mercuriusplein 3
2132 HA Hoofddorp
Postbus 242
2130 AE Hoofddorp

T 088 4960 301
E nba@nba.nl
I www.nba.nl